

בס"ד

לעומקו של מקרא

דברי עומק בפרשת השבוע

ערש"ק

תצוה - זכור

מגילת אסתר

ה'תש"פ

**בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות
לטל': 052-7675895
גור-אריה צור
מודיעין עילית
ניתן להצטרף לתפוצת מייל
דוא"ל: leshem895@gmail.com**

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

ובזה שלם משה לאהרון גמול טוב על מידותיו הטובות כאשר קיים [שמות ד, ד'] וְרָאֵה וְשָׂמַח בְּלִבּוֹ. אף משה אמר מתי יבוא לידי ואקיימנו גם אני, לראות בגדולתו של אחי מתוך שמחת הלב. והסתייע בידו לקיים שמחת הלב בגדולתו של אהרון אחיו, בפרשת תצוה, כאשר שמו של משה עצמו אינו מוזכר בה כלל ועיקר.

ועל דרך הצח, העלמת שמו של משה רבנו מפרשת תצוה, תרמוז על יום פטירתו ז' אדר אשר חל בדרך כלל בשבוע זה של פר' תצוה. שכן וְאֵתָּהּ בגימטריה קטנה ז' אדר. כיצד: וְאֵתָּהּ הוא שבע בגימטרי' קטנה, וכן אדר הוא שבע בגימטרי' קטנה, הרי לך וְאֵתָּהּ כנגד ז' אדר.

ועוד י"ל על דרך הרמז והצח, שגם באמרו ואתה רמוז שמו של משה. שהרי אתה אותיות משה.

כיצד: האות ה' כפי שהיא. ת' מהמילה אתה הרי היא 400 ובגימטריה קטנה 40 הרי מ'. האות א' מהמילה אתה תרמוז לאות ש'. כיצד: יש באות א' ג'

וְאֵתָּה תְּצַוֶּה | אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיִּקְהוּ אֵלָיו שְׂמֹן זֵית זָךְ כְּתִית
לְמָאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תְּמִיד: (כז, כ')

וְאֵתָּה תְּצַוֶּה. מובא בבעל הטורים לא הזכיר משה בזה הסדר, והטעם משום שאמר מִתְּנִי נָא מִסְפָּרָה אֲשֶׁר כְּתִבְתָּ וקללת חכם אפ"ל על תנאי היא באה, ונתקיים בזה. עכ"ל.

ודרשי רשומות אמרו מִסְפָּרָה היינו גימטריא מספר-כ", היא הפרשה העשרים מבראשית, היא תצוה.

וידויק מהטעם גרשיים שמעל המילה וְאֵתָּה. שכביכול נִגְרַשְׁתָּ מפרשה זו על פי מה שאתה בעצמך צוית. כשגגה היוצאת מפי השליט. וכביכול כתיב וְאֵתָּה תְּצַוֶּה מִתְּנִי נָא מִסְפָּרָה - ד'.

ויש לעיין מדוע יכתוב משה על עצמו כביכול למחות את שמו על כל פנים מפרשת תצוה. ויש לומר שבזה עמד בנסיון הענוותנות, לא להזכר דווקא בפרשה שאהרון אחיו זוכה לכל היקר והתפארת בבגדי הכהונה, לו ולבניו.

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

לומר לך לא תמיד ממש, אלא כל לילה ולילה גם נקרא תמיד. ואשר על כן תמצא המילה לילה חבויה במלים אליך להעלות. עד כאן שיטתו של רש"י.

ולשיטת הרמב"ן, יש לומר דלית מילתא דלא רמיזא באורייתא, ולכן יש ליתן את הדעת היכן שיטת הרמב"ן רמוזה.

ויש לומר ששיטתו של הרמב"ן נרמזת בגימטריה של נ"ר מערב"י העולה בחשבון של המילה תמי"ד. כיצד: נ"ר מערב"י בגימטריה קטנה היינו 5.

תמי"ד בגימטריה קטנה 5 עם הכולל.

לומר לך, דאפילו ביום נמי מדליק נר מערבי לפי שהוא תמיד לעולם. ועוד, ירמזון המלים נר תמיד לקרבן התמיד, בדרך של גזירה שוה, תמיד-תמיד. וכדלקמן (כט, מא-מב) לרית ניהח אשה לה' עלת תמיד.

וכשם שנאמר בעלת התמיד לרית ניהח, ופירש רש"י נחת רוח לפני, שאמרתי ונעשה רצוני, כן העלאת

ידות. תפרקם ותרכיבם מחדש ובבסיסן יגעו זו בזו, והרי ש'. אם כן נמצא משה רמוז במילה אתה. לכן אמר ואתה תצנה.

ובאשר לא יתן רב חסד ואמת להיות נביאו נאמן ביתו מחוי מספרו, על כן בפר' תצוה אף על גב שהעלים שמו, קמוזו כבר בתחילתו.

להעלות נר תמיד. פירש רש"י, כל לילה ולילה קרוי תמיד. כלומר בדעת רש"י שהעלאת הנר אינו תדיר, אלא רק בלילות.

והרמב"ן השיג עליו באמרו ומדרש רבותינו אינו כך, אלא שיהא נר מערבי דולק תדיר, דאפילו ביום נמי מדליק נר מערבי לפי שהוא תמיד לעולם.

ונרמזת שיטת רש"י בטעמים, שכן להעלות נר מוטעם במירכא טיפחא, וטיפחא היא כעין הפסקה קלה, ואינו בהכרח מחובר עם המילה שלאחריו, שהיא תמיד, ולכן נקרא נר, תמיד.

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

לעומתה דרגת הו"א, היא דרגה עליונה של שם אה"ה אשר אה"ה, והיא כנגד ג' ברכות אחרונות בתפילת שמונה עשרה, והיא בסוד ה' הוא האלקים והיא בספירת הכתר העליון, בדרגת הרחמים העליונים.

ובתווך, מוצב הסולם המקשר את כל הספירות, ומעלה את כל הכוחות כולם לעילא, היא דרגת את"ה, שהוא כינוי לשם הוי"ה, והיא כנגד י"ג ברכות אמצעיות שבשמונה עשרה, והיא בסוד אֲתָה החלוקת לְהִרְאוֹת אֶת עֲבָדָךְ וגו' [ואתחנן, ג, כד]. והיא בספירת התפארת, שבה כלולים כל הכוחות וכל הספירות כולם.

ואשר על כן בכינוי קדוש זה מתחילות הברכות האמצעיות, **אתה** חונן וכו'. ובימים טובים **אתה** בחרתנו, ובערבית של שבת **אתה** קדשת.

ובזה ינתן טעם מדוע תפילת עמידה של שבת קדש בשחרית, שונה מהשאר, שהיא היחידה שאינה פותחת במילה **אתה**, אלא **ישמח משה** במתנת חלקו וכו'.

הנרות, כְּאֶמְרוּ, הן נחת רוח לפני, שאמרתי ונעשה רצוני.

ועל דרך הצתה, הרי הם ר"ת נִרְ:

נחת רוח, נעשה רצוני.
וכְּאֶמְרוּ, הנר העולה תמיד, הוא נחת רוח לפני, כעולת התמיד.

ועל דרך הסוד, תִּדְרָשׁ פרשת הנרות על מעלת התפילה, ועל ג' הדרגות אני אתה הוא של הופעת ה' דרך הספירות הק', וכמובא בשערי אורה לר' יוסף ג'יקיטאלי.

וכן מובא שם (בשער חמישי) שדרגת אנ"י, היא דרגה של שם אדנות, והיא כנגד ג' ברכות ראשונות בתפילת שמונה עשרה. והיא בסוד אני ה' אלקיכם. והיא בספירת המלכות בדרגת השגחת ה' בעולם. ורמוזה בפסוק הפותח את התפילה: [תהלים נא, יז] אֲדֹנָי שְׁפֹתַי תִּפְתָּח וגו'. קרי ביה: אדני.

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

ועוד יש לומר לעומקו של מקרא, שתרמוז הפרשה לדרך לימוד התורה, וכפי שאמרו כל מה שעתידי תלמיד ותיק לחדש לפני רבו נאמר הלכה למשה מסיני. וזה רמוז בפירוש רש"י ויקרא כד, ב' פר' אמור. ואתה סופך לצוות את-בני ישראל על כך. בפשט הדברים, מה שנאמר ואתה

באשר המילה משה תורה על המילה אתה. כדכתיב בפרשתנו ואתה תצוה. ואתה היינו משה. ומשה היינו אתה. כדכתיב פה אל פה אדבר בו.

וזה אשר נאמר כאן ואתה תצוה. שנתן לו הקב"ה למשה כביכול את לבושו ואת כינויו להקרא את"ה. ואמר באות ו' ואתה תצוה, שהאות ו' היא מורה על התפארת שסימנה ו' משם השם. והיא כסולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. וכוללת כל הכוחות כולם. והיא מעלה את התפילה כשלהבת העולה מאליה, מאדני ההוי"ה אל רום מעלת החולם הנקסף, שם אהיה לעת נאסף. [שם מקום איסוף הנשמות לעת פקודה].

וכאמרו:

מאדני הונו"ה לה אהמיה.

והוא כציור הספירות:

לעומקו של מקרא תצווה-זכור-מגילה

כרותה, שכל הלומד בבית המדרש לא
במהרה הוא שוכח.

מוֹעֵד° שתהיה תמיד מזומן ללימוד
וקובע עתים לתורה.
מַחֲוֵץ לְפָרְקַת שגם בלכתך בדרך
והוא מחוץ לפרקת כמחוץ לכתלי בית
המדרש תקיים לימודך.

אֲשֶׁר עַל-הָעֵלֹת כי על כך העידות
לפני בורא עולם נעשה ונשמע.

יַעֲרֹף אֱתוֹ את הלימוד **אֶהְרֹן וּבְנָיו**
ככתוב ושננתם לבניך **מֵעַרְב עַד-בְּקָר**
ככתוב בשכבך ובקומך. **לְפָנַי ה'** וכפי
שאמרו בברכות גם יחיד שלומד
שכינה **כַּנְגָדוּ**.

חֻקֹּת שכל לימודך יהיה מתוך ידיעה
שחוקה חקקתי גזירה גזרתי, חקת
עוֹלָם כי לימודך זה הוא המעמיד את
העולם כפי שדרשו יום הששי הוא יום
קבלת תורה שבזכותו ברא הקב"ה
שמים וארץ.

לְדַרְתֶּם שזו התורה לא תהא מוחלפת.
וכתוב **לְדַרְתֶּם** ללא ווי"ם, **וְתִקְרָא דָר-**
תֶּם, לומר שהתמדת הלימוד קבלנו

תִּצְוָה הכוונה מה שסופך לצוות על
המנורה ועבודתה בפרשת אמור.

וּלְעוֹמְקוֹ שֶׁל מִקְרָא יכוון בזה
כאומר לְמֹשֶׁה, **וְאַתָּה תִּצְוָה**, שסופך
לצוות את התלמיד הוטיק היושב
ודורש לפני רבו, שיחדש לפני רבו מה
שנאמר לך הלכה מסיני.
ולכן אמר:

וְיִקְחֻ אֲלֵיךָ, כנאמר כי לקח טוב
נתתי לכם. **אֲלֵיךָ**, כהמשך הפסוק
תורתי אל תעזובו, שתמיד יהיו
קשורים ואחוזים בנותן התורה
וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ. שִׁמֹּן זַיִת זָךְ, שתהיה
תורתך זכה וטהורה ועולה על כל
החכמות כשמן הזה הצף על פני כל
המשקים, ככתוב **וְאַתָּה עֹלִית עַל-כָּלֵנָה**.
כְּתִיב, כפי שאמרו על הפסוק הסכת
ושמע ישראל, (ברכות סג:) **כִּתְבוּ**
עִצְמֹכְכֶם עַל דְּבַרֵי תוֹרָה, ואז תהיה
תורתכם **לְמַאֲוָר, לְהַעֲלֹת נֵר** את אש
התורה שתהיה השלהבת עולה מאליה.

תְּמִיד. שרק בהתמדה תהא השלהבת
עולה מאליה.

בְּאֵהָל מוֹעֵד° הוא בית המדרש כמובא
בש"ע (יו"ד סי' רמו סע' כב) ברית

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

בהתנדב העם אין הם מתנדבים דווקא כסדר הזה. ומה ראתה התורה להדגיש סדר זה בכל עניני פרשת המשכן. וְאֵת הַתְּכֵלֶת וְאֵת הָאֲרָגְמָן וְאֵת תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֵת הַשֵּׁשׁ. ועל דרך הפשט יש לומר, נתן הפסוק עדיפות וקדימה לְחֹשֶׁבֶת לְהִיּוֹת קוֹדֵם. הַזֶּהָב יָקָר מְכֹל, לכן יהיה בראש. אחריו הַתְּכֵלֶת, הָאֲרָגְמָן ותולעת השני שהם צמר מן הבהמה, ולבסוף הַשֵּׁשׁ הוא הפשתן, שהוא מן הצומח.

אך עדין יש ליתן את הדעת מדוע תכלת וארגמן ותולעת שני הם בסדר הזה, הרי לכאורה כולן שוין לטובה שהם כולם צמר. אלא שצבוע בצבעים שונים.

ובשימת לב יש לומר, כי חשיבותם הוא לפי תכלית שימושן, ושמותם:

הַתְּכֵלֶת,

מלשון תכלית הבריאה. דתניא [סוטה יז.] הִיָּה רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר: מֵה נִשְׁתַּנְּה תְּכֵלֶת מִכָּל מִיּוֹנֵי צְבָעוֹנִין. מִפְּנֵי שֶׁהַתְּכֵלֶת דּוֹמָה לַיָּם וְיָם דּוֹמָה לְרַקִּיעַ וְרַקִּיעַ דּוֹמָה לְכַסָּא הַכְּבוֹד, שְׁנֵאמַר: (שמות כד) וַיֵּרְאוּ

מִתָּמָּם הַדָּר בַּאֲהָל, וְהוּא יַעֲקֹב אֲבִינוּ אִישׁ ת"ם.

מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מֵאֵת ר"ת מה אהבתי תורתך. שעל ידי לימוד מאהבה, ממשיכים אמ"ת ליעקב וחס"ד לאברהם, לקיים בזה תּוֹרַת אֲמַת הַיָּתֵה בְּפִיהוּ (מלאכי א, ו') וְתּוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה (משלי לא, כו').

וכן אמרו (ברכות ה:): כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים מוחלין לו על כל עוונותיו, ומובא בזה"ק וישלח קס"א אֲשַׁרְיָהֶם יִשְׂרָאֵל, שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה בָּהֶם, וְנָתַן לָהֶם תּוֹרַת אֲמַת, וכו'. כִּי כָל מִי שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹשֵׁף עָלָיו חַיִּים עָלְיוֹנִים, וּמְבִיאֵם לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.

והיא הנתינת שמן זית זך למאור למנורה העליונה.

וְהֵם יִקְחוּ אֶת-הַזָּהָב וְאֶת-הַתְּכֵלֶת וְאֶת-הָאֲרָגְמָן וְאֶת-תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת-הַשֵּׁשׁ (כח, ה')

יש ליתן את הדעת בסדר הדברים שקבלו חכמי לב מן המתנדבים. שהרי

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

בשם רבים שהוא מין מְשִׁי הנעשה ע"י תולעת.

ומובא בזה"ק [תרומה קל"ח עמ'ב'],
תולעת שְׁנִי תָרִין גְּוֹנִין כְּחָדָא,
דִּימִינָא וּשְׁמָאֵלָא, חִינֵר וְסוּמָקָא.

ולעומקו של מקרא, יובן מכאן שמו
של הצבע תולעת שְׁנִי:

שְׁנִי מלשון שְׁנִי. שְׁנִי גוונים כאמור,
אדום ולבן, הכלולים זה בזה, והם
יוצרים אדום חלש, וכדברי הרמב"ן
לעיל.

ועוד נראה לומר שנקרא תולעת
שְׁנִי, מלשון תולה-עת, עת שְׁנִי
הגוונים תולים בבגד באותה הַעֵת
יחדיו, כנ"ל, ולא שְׁנִי מיני גוונים
שונים באותו בגד, אדום מכאן ולבן
מכאן. אלא שניהם כאחד, כמאמר
הזה"ק כלולים זה בזה.

ועל פי הסוד כוונתו להסד וגבורה
שהם לבן ואדום וכלולים זה בזה
כחסד וגבורה שכלולים במידת
התפארת. ומידת התפארת היא מידתו

את אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתַחַת רַגְלָיו
כְּמַעֲשֵׂה לְבַנַּת הַסַּפִּיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם
לְטָהֵר. וּכְתִיב: (יחזקאל א) כְּמִרְאֵה
אֲבֵן סַפִּיר דְּמוֹת כְּסֵא.

ופירש רש"י שם: ובא ללמדנו שכל
המקיים מצות ציצית כאלו מקבל
פני שכינה.

ואשר על כן יובן מקום התכלת
בראשונה ממיני הצמר.

הַאֲרָגְמָן,

הוא הַשְּׁנִי במיני הצמר, והוא אדום
חזק יותר מן התולעת שְׁנִי, [הרמב"ן
במדבר ד, ז'] וכל מיני גוונים נראים
בו, [הזה"ק ויצא קסה],

ולעומקו של מקרא נראה לומר
שלכן נקרא ארגמן. כמין נוטריקון
בסדר הפוך: מיני גוונים נראים.

תולעת שְׁנִי,

הוא השלישי במיני הצמר, וצבעו
אדום פחות חזק מארגמן, [הרמב"ן
לעיל], ור' אברהם אבן עזרא מביא

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

ותולעת שני הוא המיזוג בין החסד והגבורה, בין הלבן והאדום שהוא התפארת והוא כנגד יעקב.

והם הג' עולמות אצילות בריאה יצירה. תכלת כנגד אצילות, ארגמן כנגד הבריאה, ותולעת שני כנגד היצירה.

וכדי להשלים ד' עולמות אבי"ע, נאמר כאן וְאֵת הַשֵּׁשׁ. שהשש הוא הפשתן, הוא כנגד עולם העשייה.

וְאֵת הַשֵּׁשׁ. הוא הפשתן בצבע לבן. ועשוי מן הצומח ויש בו יותר עשייה ע"י אדם מאשר הצמר שהוא יותר בידי שמים, שהצמר בא מעולם היצירה, מן הבהמה, והוא כמות שהוא, רק צריך ליבון וניפוץ וכו', והפשתן לעומתו, בא מן הצומח וצריך להיות עשוי בידי אדם. ולכן הוא כנגד עולם העשייה.

ובדרך הרמז, שמו יעיד עליו שנקרא ישש כנגד ששה ימים של עשייה.

של יעקב הכלול מחסד של אברהם וגבורה של יצחק. וביעקב נאמר (ישעיה מא, יד): אֵל תִּיַרְאֵי תוֹלַעַת יַעֲקֹב. ומדוע נקרא שמו של יעקב כתולעת, שהיה משים עצמו בענווה כתולעת.

ואשר על כן, על כל הנ"ל יֵאָמֵר על פי הרמז והסוד, כי אלו ג' מינים, תכלת וארגמן ותולעת שני הם כנגד אברהם יצחק ויעקב.

תכלת כנגד אברהם שהוא תכלית בריאת העולם ככתוב [בראשית ב, ד'] אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָם, וכבעל הטורים שם בְּהַבְרָאָם אותיות באברהם שבזכות אברהם נבראו שמים וארץ. ותכלית העולם הוא עולם חסד יבנה. והוא כנגד אברהם שהוא עמוד החסד.

ארגמן כנגד יצחק שהוא גבורה כצבע האדום שבא מן הגבורה, ואשר על כן נאמר על יצחק שאהב את עשו, כי עשו הוא אדום.

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

ל"זה ה' קיווינו לו", "זה הוא בוראנו", גבוה מעל גבוה.

ועל דרך הסוד, המילה **וְהָם** תרמוז על **שם קדש מע"ב שמות**, [לפי השיטה השלישית במובא בגליון לפ' בשלח]. הוא המלאך הממונה לסייע להם להביא נדבתם בזריזות הראויה, על פי סדר השתלשלות הבריאה. ואשר על כן יוטעם **וְהָם בטעם פשטא**, ליתן להם תוקף להתפשט השפעתם בעולמות.

וְאֵת-בְּנֵי תִקְרִיב וְהִלְבַּשְׁתֶּם כְּתָנֹת
(כט, ח').

תִּקְרִיב כתרגומו **תִּקְרַב**.

ולעומקו של מקרא, **כאן רמז** על הקרבתם ועל מיתתם של נדב ואביהוא בני אהרון שנאמר במיתתם **וַיִּשְׂאֵם בְּכִתְנֹתָם** (ויקרא, שמיני, פרק י' פס' ה'). **ואשר על כן פרט** לך כאן הכתוב **וְהִלְבַּשְׁתֶּם כְּתָנֹת**.

וְעֲשִׂיתָ לְאֶהֱרֹן וּלְבָנָיו כְּכֹהֵן כָּל־אֲשֶׁר-צִוִּיתִי אֹתְכֶם (כט, לה).

ועוד על דרך הצח, יעיד עליו שמו שהוא **לבן**, **לְשׁוֹתְתָן** מצבעיו. ומשום שתיקתו יורה על ענוותנותו, ולכן יהיה הוא נבחר **ללבושו של הכהן הגדול ביום הכפורים** בהכנסו לפני ולפנים.

ועוד על דרך הצח, מדוע נקרא **פשתן**, חלקהו לשתי תיבות פש-תן. בארמית: פִּשְׁוֹ לִיה נְתִינָה. **לְשׁוֹרָה בו הנתינה**. שכל ג' העולמות אצילות בריאה יצירה, שופעות נתינה לעולם העשייה, ועולם העשייה מתברך מכל העולמות.

ואשר על כן צוה הבורא ית' לכלול במשכן ד' מינים אלו כדי להוריד שפע של ברכה לעולם העשייה.

ועוד על דרך הצח, אחרון אחרון חביב, שִׁמּוֹ הכתוב **בסוף הפסוק** באמרו **וְאֵת הַשֵּׁשׁ**, להורות על חשיבותו שכוללם יחד לכל העולמות.

ועל כולם הוא הזה"ב, שהוא כנגד אצילות דאצילות, כתר עליון, המרמז

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

לו **פְּכָה**, ועל העץ אשר הכנת לו
יתלו **אַתְּכָה**.

ועל דרך הצח, מאי **אַתְּכָה**,
בוטריקון **אַתָּה תְּכָה**. או יאמר **אַתָּה**
תְּכָה. שכך כביכול אומרת השכינה
הקדושה להמן:

את כ"ה תברכו (את בני ישראל)
מידת הרחמים מן הדין **תְּנַכָּה**, ואותך
המן, אפילו מידת הרחמים **תְּכָה** גם
תְּכָה.

ועל דרך הרמז וצחצוה הלשון,
תכוון המילה **אַתְּכָה** לפסוק [דברים
לא, יט'] **וְעַמָּה כְּתָבוּ לְכֶם אֶת-הַשִּׁירָה**
הַזֹּאת וגו'. וכדברי הרמב"ם
[אהבה, הל' ס' תורה פ' שביעי] **כְּתָבוּ**
לְכֶם תּוֹרָה שְׁיִישׁ בָּהּ שִׁירָה זו.

וכן לדברי הרמב"ן [האזינו, שם]:
וְיִקְרָאָהּ שִׁירָה כי ישראל יאמרוה
תמיד בשיר ובזמרה, וכן נכתבה
כשירה כי השירים יכתבו בהם הפסק
במקומות הנעימה.

ולעומקו של מקרא יאמר, אשר על
כן תתנגן לאזן השומע לשוֹנָה העריבה
של התורה:

יש ליתן טעם בשינוי הלשון
מהרגיל. והרי היה לו לומר בפשטות
וְעָשִׂיתָ לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו כְּכֹל אֲשֶׁר
צויתיה. מאי **פְּכָה** ומאי **אַתְּכָה**.

ויש לומר כי ירמזון אלין מְלֵאָה
לגאוותו של המן דסליק לְרַקְעֵינָא,
ומתמן נחתה לַתְּמָא, עַד אֲשֶׁר נִשְׁפְּתָה.

שאמר המן בלבו, למי יחפץ המלך
לעשות יקר יותר ממני, והעיד על
עצמו **פְּכָה** יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ
חָפֵץ בִּיקְרוֹ. והתכוון באמרו הַמֶּלֶךְ,
לאחשורוש. אך חז"ל התכוונו
בדרשותיהם למלך מלכי המלכים,
הקב"ה.

וכביכול, כך אומרת רוח הקדש, אתה
המן אומר לאחשורוש **פְּכָה** יַעֲשֶׂה
לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ,
והקב"ה אומר למשה וְעָשִׂיתָ
לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו **פְּכָה** כְּכֹל אֲשֶׁר-

צִוִּיתִי **אַתְּכָה**, ליתן לאהרן ולבניו כל
היקר והגדולה והתפארת וההוד, של
בגדי הכהונה. ובאשר אחשורוש
לקחם ולבשם ובאת אתה המן וּמְמַדָּתְךָ
לְקַחְתָּם, באמרך **פְּכָה** להלבישם
אַתְּכָה, לכן אתה הוא שתאמר על
מרדכי אשר המלך חפץ ביקרו יַעֲשֶׂה

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

שמלאין מצות כרמון וכו' על אחת
כמה וכמה.

ואשר על כן יש לומר שנס זה שהיה
במזבח הזהב שלא שלטה האש
בציפוי הזהב שעל גגו, היה בכוחו
להחזיק לכל הדורות, ומשום קדושתו
גנזוהו, שלא ישלטו בו זרים, כדי
להחזירו למקדש השלישי שיבנה
בב"א, להראות לכל באי עולם ואף
לפושעי ישראל עצמם את מקור
ניסם שעל ידי גגו, שלא שלטה בהם
אור הגיהנם.

ועשית מזבח מקטר קטרת וגו'
והנה לבתים לבדים לשאת אתו
בהמה. (ל, ד).

בהמה.

ובשימת לב, לעומקו של מקרא
נאמר בו לשון בהמה: אל תקרי
בהמה אלא בהמה.

שמזבח הקטרת מעלה את האדם
מדרגת בהמה לדרגת אדם, מאחר
שמכפר עליו. ולכן אמר לשאת אתו
סליחה וכפרה. לשאת לשון נשיאה
למעלה. אתו את האדם בהמה.
וכאומרו: שישאנו מדרגת בהמה
לדרגת אדם.

ועשית לאהרן ולבניו פכה,

פכל אשר-צניתי אתכה.

ולקיים בזה את הפסוק ועמה כתבו
לכם את-השירה הזאת.

ועשית מזבח מקטר קטרת עצי
שטים תעשה אתו וגו' וצפית אתו
זהב טהור את-גגו וגו' ועשית לו
זר זהב סביב. (ל, א-ב-ג')

יש ליתן טעם מדוע נדחה ענין מזבח
הזהב לסוף מלאכת המשכן, לסוף
תצוה. ואוה"ח הק' רמז בזה לכך
ששלמה המלך גנזו למזבח הקטרת.

ועדין יש ליתן טעם מדוע גנזו, שהיה
יכול להשתמש בו בבית עולמים.

ושמא יש לומר לפי שלמד ק"ו
ממזבח הזהב וכפי שאמר ריש לקיש
(חגיגה כז). אין אור של גיהנם
שולטת בפושעי ישראל קל וחומר
ממזבח הזהב מה מזבח הזהב שאין
עליו אלא כעובי דינר זהב כמה שנים
אין האור שולטת בו, פושעי ישראל

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

ולכן מדגיש רש"י **זה** היה לו גג, אבל **מזבח העולה לא היה לו גג**. ונצטוינו לעשות לגגו של **מזבח הזהב** - **זר זהב סביב**, כענין של ועשית מעקה לגגך, **פן יפול הנופל ממנו**.

ופירש"י שם שראוי הוא הנופל לנפול מששת ימי בראשית. לכן ועשית מעקה לגגך, **פן יפול הנופל ממנו**. ומעשו יצא אגג, ומאגג **המן שראוי הוא לפול מששת ימי בראשית**, לכן היה עשו דבק בגג, להיות לו למעקה, כדי שלא יפול המן האגגי ממנו.

ועל דרך הצח יאמר: וירום מאגג מלכו, (במדבר כד, ז'), שאע"פ שהרימו המלך להמן האגגי, ונשאו מעל כל השרים, לא עמד לו זר הזהב סביב להצילו, והתהפך לו מ"מעקה לגגך" ל: "העמלק גגך". וע"י כך נהפך פורינו לטובה להתקיים בנו ונהפוך הוא, ובמקום שלא תהיה אור של גיהנם שולטת בנו, לא רק ששלטה האש בעשו, אלא גם בצאצאיו הם המן ובניו וכל חבר מרעיו, ונתקיים בנו אשר ישלטו היהודים המה בשנאייהם.

וְצִפְיֹתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר אֶת-גָּגוֹ וגו'
פירש רש"י אֶת-גָּגוֹ, זה היה לו גג אבל מזבח העולה לא היה לו גג.

ולעומקו של מקרא, על דרך הדרש הרמז והצח, יִדְרָשׁ לעניין פורים ולמחייית עמלק:

שְׁעֲשׂוּ הרשע רצה להידמות למזבח הקטרת, המצופה זהב.

ובעוד שהציפוי למזבח היה אחוז בעץ ודבק בו וכחלק ממנו, וכצפייה עמוקה לגילוי שכינה, הרי כל מהותו של עשו להבדיל - הוא ציפוי חיצוני של זהב, ולא לשם שמים אלא כטלפים הללו שהן נראות כְּשֵׁרוֹת כלפי חוץ אך במהותו הוא כחזיר היער.

ומדוע היה עשו דבק דוקא בציפוי גגו של המזבח, שהיו נשיו של עשו מקטירות לע"ז ומזה היו עיני יצחק כהות, ורצה לחפות עליהן כביכול כצפוי המזבח, שלא יהיה אור של גיהנם שולט לא בו ולא בהן.

ולא עלה בידו, כי בְּמָכְרוֹ את בכורתו ליעקב יצא מכלל "בְּנֵי בְכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל", ואפילו בגדר של פושעי ישראל לא יקרא.

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

ימצא אצלך כל שמץ מנהו, מיצר הרע.

ועל דרך הצח, הטעם במלה **לֹא** [תִּשְׁכַּח] הוא בטפחא. **לֹא תִשְׁכַּח**. והטפחא היא מעין הפסקה קלה, ולא בהכרח מחוברת עם המילה שלאחריה.

ולכן יִדְרֹשׁ לעומקו של מקרא, אם לא תבערו לעמלק כליל, אז **תִּשְׁכַּח**, תמצאהו בך יותר ויותר.

או כלך לדרך זו, אם לֹא תתן לו מקום בעולמך, אז יתקיים בך **תִּשְׁכַּח**. **תִּשְׁכַּח** ממנו, ותחתיו תמצא יראת אלקים. שנאמר בפרשת עמלק וְלֹא יֵרָא אֱלֹהִים.

וְלֹא יֵרָא אֱלֹהִים. פירש רש"י ולא ירא עמלק אלהים מלהרע לך.

ומובא בשפתי חכמים שדייק כן מאחר ו"עייף ויגע" הם תואר, כיצד היו ישראל, ואם ירא מתייחס לישראל כתואר היה צריך להיות מנוקד ב"שוא". כזה: ולא יֵרָא אלקים. ומאחר ונכתב בקמץ כפֶּעֶל, וְלֹא יֵרָא, בהכרח אינו מתייחס לתואר של ישראל אלא לעמלק שלא היה יֵרָא.

ואוה"ח הק' פירש ולא יֵרָא - ישראל, מתוך שהיה עייף ויגע, ולא

ואשר על כן יובן בדרך רמז מדוע נדחה מעשה מזבח הזהב עד סוף פרשת תצוה:

לרמוז שאין הכסא שלם ואין שם ה' שלם, עד שימחה שמו של עמלק בסוף יומיא, וכן תרגם יונתן בן עוזיאל, וישיצי יתהון לתלתי דריא: מדריא דעלמא דיו, ומדריא דמשיקא, ומדריא דעלמא דאתי.

לפרשת זכור

זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה לְךָ עַמְלֶק בְּדַרְךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם וְגו' תִּמְחֶה אֶת-זְכֹר עַמְלֶק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא תִשְׁכַּח

(פרשת כי תצא כה, יז).

נעץ הכתוב תחילת פרשת כי תצא בסופה. כי עמלק הוא היצר הרע, והוא רצועת מרדות לישראל, ולא דברה התורה אלא כנגדו, והיא המלחמה התמידית של האדם מישראל להתגבר על עמלק.

לֹא תִשְׁכַּח. בארמית לא תמצא. מלחמתך תהיה מלחמת חרמה עד שלא

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

שאינו ירא כאשר עושה יותר ממה שצוה.

ועל דרך הצה, ישלימו פירושיהם זא"ז, שעל כן תבוא הטיפחא: לומר שהיא כברכת יצחק לעשו: והיה כאשר תריד ופרקת עולו מעל צוארך. ופירושו כעין נוטריקון: תרי"ד - כאשר תראהו יורד ביראת שמים ופרקת עולו. שכאשר ישראל אינו ירא הרי עמלק רצועת מרדות. וכאשר עמלק אינו ירא, הרי תמחה את זכרו. ובכך משלימים פירושי רש"י ואוה"ח הק' זה את זה.

לענין

מחית זכר עמלק

יש לשאול, הרי מצות הזכירה ומצות המחיה נראות כרתתי דסתר.

ועוד, לכאורה עדיף למחותו מעל השמים בשרשיו מאשר מתחת השמים, ששם רק ענפיו.

ועוד, הרי עמלק מעולם רצועת מרדות לישראל ביד ה', (כמובא במדרש רבה

היה בו כח לעמוד כנגד יצר הרע המסיטו מיראת אלהים.

ויש ליתן טעם מה הכריח את אוה"ח הק' לפרש כן שישראל הוא שלא היה ירא.

ושמא יש לומר משום טעם הטיפחא שבמילה ירא. שכן הטיפחא היא כעין הפסקה קלה, ועומדת קצת בפני עצמה. וכה יקרא: ואתה עיף ויגע ולא ירא.

ולעומקו של מקרא נראה לי שבדבריהם על דרך המוסר, כאומרו: אם ימצא בך עמלק, "וְלֹא יֵרָא" אישראל קאי. ואם לא ימצא בך עמלק, "וְלֹא יֵרָא" אעמלק קאי. ובלי ראות אלקים אין לו קיום.

והוינן בה, לשיטת רש"י. מה היא ראות אלקים שהיה לכאורה ראוי לעמלק להיות, כדי לומר וְלֹא יֵרָא אֱלֹהִים.

ויש לומר, שיראת אלקים שלו, של עמלק, כביכול, לעשות רצונו ית' להיות רצועת מרדות לישראל.

והוא אינו יודע כי כאשר יעשה יותר מכפי שצוה, יקרא וְלֹא יֵרָא אֱלֹהִים. ואשר על כן יוטעם וְלֹא יֵרָא, בטיפחא. להיות כפירש"י או כפי' אוה"ח הק',

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

ולכן אמר הכתוב אַתְּ אֲשֶׁר-עָשָׂה לְךָ עֲמֻלָּה. וידויק על דרך הרמז, ע"י טעם הטיפחא, במילה לְךָ שהיא כעין הפסקה קלה. ולכן לא תהיה המילה לְךָ מחוברת עם עֲמֻלָּה שלאחריה אלא תדרש בפני עצמה. אַתְּ אֲשֶׁר-עָשָׂה לְךָ עֲמֻלָּה. אל תקרי אשר עשה לך, אלא אשר עשית אתה לך, לעצמך, שהבאת עליך את עמלק.

ואשר על כן כתוב אחד אומר תמחה, שזה בידניו להכניע את יצרנו בעוה"ז, וכתוב אחד אומר אמחה, לעתיד לבא כדרש רבי יהודה (סוכה, נב). לעתיד לבא מביאו הקב"ה ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים וכו', והיינו מחה אמחה מכת של תמחה.

וזה שבירך יצחק אבינו את עשו אבי אביו של עמלק, (וישלח, כז, מ') וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תִּרְיֵד וּפְרַקְתָּ עָלָיו מֵעַל צְוֹאֲרָתְךָ. ומובא בזוה"ק (וישלח קע"א עמ"א) דְּהָא בְּגִין דְּיִתְבַּר חֵילָא דְּאוּרִייתָא אֲזִיל וְאַתְּמַקֵּי עָשׂוֹ. כאשר ישבר כח התורה ילך ויגבר עשו, הוא עמלק. וכמדרש תנחומא (שמות, יז, ח') וַיִּבֹא עֲמֻלָּה וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל

במדבר חקת פרשה יט), והיאך יצוה למחותה. ועוד, מהו שנאמר זכור את אשר עשה לך עמלק. המילה לך נראית כמיותרת. ועוד, אם המצוה עלינו למחות מהו שכתוב כִּי-מָחָה אֶמְחָה אֶת-זְכָר עֲמֻלָּה (שמות יז, יד) שהכתיב הקב"ה כביכול על עצמו.

והנראה לומר תשובה אחת לכל השאלות.

שעיקר מצות מחית עמלק היא למחות את העמלק אשר בתוכנו, ומחיה זו יש לזכור בכל עת ובכל שעה, כפי שאמר ר' לוי בר חמא אמר ר"ש בן לקיש (ברכות ה'). לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע שנא' (תהילים ז-ה) רגזו ואל תחטאו וכו'.

ובהכניע האדם את יצרו הרע, ממילא אין צורך בעמלק כרצועת מרדות לישראל ביד ה', וממילא בזה מכניעים את עמלק בשרשו, וכפי שאמר ר' יוחנן משום רבי יוסי (ברכות ז.). טובה מרדות אחת בלבד של אדם יותר מכמה מלקיות וריש לקיש אמר יותר ממאה מלקיות.

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

כעין הפסקה קלה, ואינה מחוברת לגמרי עם המילה שלאחריה. וניתנת להדרש בפני עצמה.

לומר לך שאם לא תשכח את רצועת העמלק, יתקיים בך האמור בשירת האזינו **פי לא תשכח מפי וְרָעוּ**. ופירש רש"י (דברים לא, כב') הרי זו הבטחה לישראל שאין תורה משתכחת מזרעם לגמרי. והא בהא תליא, שהם כשני צדדים של אותה המטבע. כשמתקיים זה לא מתקיים זה. ואם ח"ו מתקיים בהם **לא**, שאינם עוסקים בתורה, אז **תשכח**. מלשון ארמית **תשכח ותמצא** את עמלק.

ועוד על דרך הסוד, נאמר תמקה אַת-זָכַר עֲמֶלֶק, בצירה. ונאמר תמקה אַת-זָכַר עֲמֶלֶק, בסגול. ומובא בספ' הק' שצירה הוא ניקוד ספירת הבינה, שהיא במידת הדין. והניקוד סגול הוא מספירת החסד, במידת החסד והרחמים.

ואשר על כן, כאשר מקיימים תמחה את זכר עמלק, בשני האופנים של הניקוד, מקיימים בזה דין לעמלק וחסד ורחמים לישראל.

בְּרַפְיָדִם. מֵהוּ רַפְיָדִם, שְׂרָפוּ יְדֵיהֶן מִן הַתּוֹרָה וּמִן הַמִּצְוֹת.

ועל דרך הצח, תובן המילה תריד בנוטריקון תראהו יורד, וכן תורה רפו ידיך.

ומה שנאמר במדרש רבה כדלעיל, שמעולם עמלק רצועת מרדות לישראל, רצועה היא מאותיות יצרהר"ע. ושרשה למעלה מן השמים, ומקורה בבריאת העולם שבו נאמר "בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין". ולכן לא ימחה עמלק מעל השמים, אלא ע"י הכנעת היצ"הרע, שאז תפסק הרצועה"ה.

ואשר על כל הנ"ל יובן הפשט של תמחה את זכר עמלק. תמחה את הסיבה לזכרונו של עמלק.

וזה שאמר המן, (ג, ח) וַיֹּאמֶר הָמָן לְמֶלֶךְ אֲחַשְׁוֶרְוֹשׁ יִשְׁנֹו עִם-אֶחָד וּגו'. ודרשו בו יִשְׁנֹו מן המצוות. וכאמרו, כשישנים מהמצוות הרצועה מתעוררת, וכשמתעוררים, הרצועה נעצרת.

ועל דרך הצח, נאמר לא תשכח בטיפחא תחת המילה לא. לומר שהיא

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

על העקידה, ושרה היא אסתר
בגימטריה קטנה.

כיצד: האות ס' והאות ש מתחלפות,
ת' בגימטרי' קטנה ד', הרי אסתר היא
שרה.

ונרמז בנבואת ירמיהו באמרו: שְׂרֵתִי
בְּמִדְיָנוֹת הָיְתָה לְמִס (איכה א, א').
ואמרו במסכת כתובות הַמְּמִיס עֲצָמוֹ
[הַכּוֹבֵשׁ וְהַמְעֵלִים עֲצָמוֹ] מֵרֵעֵהוּ,
מְמִיס מִמֶּנּוּ חֲסִדִים. ולכן לא המיסה
אסתר עצמה, וגמלה חסד עם עמה.
ובזה השלימה רצון זקנתה, שלא
המיסה עצמה על צרת בנה].

בְּיָמֵים הָהֵם כְּשֶׁבֶת | הַמֶּלֶךְ
אֲחֵשׁוּרוֹשׁ עַל כֶּסֶף מְלָכוֹתָו וגו' (א,
ב')

כְּשֶׁבֶת הַמֶּלֶךְ אֲחֵשׁוּרוֹשׁ. אמר ר'
יוחנן (מדרש רבה פרשה ג' פיסקה י')
כל מקום שנאמר במגילה זו למלך
אחשורוש, במלך אחשורוש הכתוב
מדבר. וכל מקום שנאמר למלך סתם,
משמע קדש וחול.

ובשימת לב, רבו בזה הדיעות
במפרשים, ורצונם לומר שעוררנו ר'
יוחנן לרדת לעומקם של דברים לפי
הענין.

מגילת אסתר

שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה
(א, א')

במדרש אסתר רבה אומר ר' עקיבא
אסתר היא בתה של שרה, תְּבוּא
אֲסֵתֶר בְּתָה שֶׁל שְׂרָה שְׁחִיתָה שֶׁבַע
וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה שָׁנָה, וְתַמְלֵךְ עַל שֶׁבַע
וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה.

וּלְכֹא מִילְתָא דְלֹא רְמִיזָא
באורייתא.

ואשר על כן על דרך הרמז יֵאָמֵר
שנרמזו אֵילִין מְלִיא בְמָה שְׁנֵאמֵר
וְתַתְּחַלְחַל הַמְּלָכָה אֲסֵתֶר. שיש כאן
פעמיים ל"ח. פעם אחת כנגד ל"ח
שנה שנחסרו מחיי שרה בעת
העקידה, ופעם שניה שנחסרו ל"ח
שנה מחיי אסתר בעת שמסרה נפשה
לאחשורוש וכאילו נעקדה על מזבח
עָמָה, והצילה עִם עָקוּד עָמָה.

ועל דרך הצח, ל"ח הוא ר"ת לא חיים.
וזה שאמרה אסתר וכאשר אבדתי
אבדתי. שכן מנין אבדתי"י הוא י"ט. [ת'
באתב"ש הוא אחד, הרי יחד י"ח ועם
הכולל י"ט]. ופעמיים אבדתי הוא ל"ח.
היינו ותתחלחל.

ועוד יש לרמוז בזה, שכשם שנאמר
באסתר ותתחלחל המלכה אסתר, כן
נאמר בשרה ותתחלחל שרה בשמעה

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

יהודה. והיא אסתר אשר נקראה
בְּשֵׁם, כנגד מה שנאמר בבצלאל
קְרָאתִי בְּשֵׁם. והם כְּבִשָּׁם המתפשט
בכל העולם.

ומרדכי ואסתר כתבו את המגילה
ברוח הקדש, כבצלאל, שנאמר עליו
בצל אל היי. בן אורי שהאירו את
העולם בישועתם, ככתוב ליהודים
היתה אורה.

בן חור. שהתחיל הנס מתור | [כַּרְפָּס]
ותְּכַלֵּת שתכלית חור היתה להוציא
מצאצאיו את מרדכי ואסתר. ולעשות
להם נס כבעולי מצרים שהיו ס' רבוא
ויצאו מעבודת פרך. ואשר לזכר הנס
הזה אוכלים בפסח כרפס.

הרי תוקף הנס שסופו מעיד על
תחילתו. ותחילתו יעיד על סופו. סופו
מעיד על תחילתו שכתוב בסוף
המגילה בסיומו של הנס ומְרַדְּכִי יֵצֵא
מִלְּפָנֵי הַמֶּלֶךְ בְּלְבוּשׁ מַלְכוּת תְּכַלֵּת
יָחֹר וגו' יעיד על תחילתו במשתה
אחשורוש, תור | כַּרְפָּס ותְּכַלֵּת.
ותחילתו בשורש הדורות הוא חור
למטה יהודה, יעיד על סופו, הוא
מרדכי שנאמר בו לבוש מלכות תכלת
וחור.

ועוד נרמז כאן שעם צאתו של מרדכי
מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת
וחור וגו', יצאו כל היהודים להיות בני

ולעומקו של מקרא יש לומר
שכאשר נאמר במגילה אחשורוש,
בודאי הוא חול. וכאשר נאמר המלך
יכוון לעתים להקב"ה ולעתים
לאחשורוש לפי העניין כנ"ל.
וכשיאמר הַמֶּלֶךְ אַחְשֻׁרוּשׁ, יהיה
פירושו לעתים לב מלכים ושרים ביד
ה'. שאף על פי שכוונתו חול, כדברי
ר' יוחנן, הרי הוא נתון בידי הקב"ה
והמלך הקב"ה פועל בו בהמלך
אחשורוש כפי רצונו. והוא מושלל
הבחירה כשם שהיה עם פרעה.

ואשר על כן, על דרך הדרש
יְדַרְשׁ: כְּשֶׁבַת המלך הקב"ה על כסא
מלכותו למעלה, ובראותו שפגמו
בשְׁבַת למטה, מיד התקיים למטה וַיְהִי
בַיּוֹם אַחְשֻׁרוּשׁ, שהוא לשון צער,
והושיב את אחשורוש על כס המלכות
וכו'. זה שנאמר כְּשֶׁבַת | הַמֶּלֶךְ
אַחְשֻׁרוּשׁ עַל כֶּסֶף מַלְכוּתוֹ.

תור | כַּרְפָּס ותְּכַלֵּת וגו' (א, ו')

חור.
ליכא מילתא דלא רמיזא באורייתא.
הדא הוא דכתיב רְאֵה קְרָאתִי בְּשֵׁם
כְּבִלְאֵל בֶּן-אוּרִי בֶן-חֹר לְמִטָּה
יְהִנֵּה.
ויְדַרְשׁ לענייני המגילה.

רְאֵה. רְאֵה הקב"ה בעניים של ישראל
והצמיח להם שני מושיעים, מרדכי
ואסתר, הוא מרדכי היהודי למטה

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

וְכָלִים מְפָלִים שׁוֹנִים וְגו' (א, ז)
ואמרו במדרש רבה שהיה משתמש בכלים של בית המקדש. והוציאו דרשתם מן הכפילות וְכָלִים מְפָלִים, שלא נחה דעתו של אחשורוש עד שמצא את הכלים היפים ביותר והיינו של בית המקדש.

ועדיין יש לשאול, והרי הרבה דרכים למקום לכפול המלים, ומדוע בחר דוקא בדרך זו.

ועל דרך הצח, יש לומר שהיתה כוונתו של אחשורוש לבזות ולבייש ולהכלים קדשי שמים ברבים. ולכן אמר וְכָלִים מְפָלִים. אל תקרי מְפָלִים, אלא מְפָלִים. שהיה מְפָלִים ומבייש את כלי המקדש.

בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי כָּטוֹב לֵב הַמֶּלֶךְ בֵּינּוּ
וְגו' (א, ח)

בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. הוא יום השבת. (מגילה יב:) זה שנאמר לעיל פְּשָׁבֶת, שנדרש ליום השבת.

כָּטוֹב לֵב הַמֶּלֶךְ בֵּינּוּ. המלך אחשורוש טוב לבו ביין. ומלך מלכי המלכים מחכה ומצפה שיקדשו בניו על היין ביום השביעי.

חורין מאפילה לאורה ומשעבוד לגאולה שנאמר בן אורי בן-חור.

חור. במסורה ח' גדולה. מצא בעל חוב לגבות את חובו. שצרת המן החלה על שהרגו את חור במעשה העגל. ומשה רבינו הפקידו עם אהרון על העדה בעלותו לקבל את הלווחות, וחור עמד בפרץ למנוע את מעשה העגל והרגוהו. וזה שכתוב באהרון ויבן מזבח לפניו. ודרשו חז"ל ויבן לשון הבנה, מזבח לשון זבח. שהבין מחור, מהזבח לפניו, שאם יתנגד להם יהרגו גם אותו וישארו ללא רועה ומנהיג. וזה שכתוב (שמות לב, לד') וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם.

ועתה פקד ה' את עמו וראם בסעודת אותו רשע, ומצא בעל חוב לגבות את חובו לגלגל עליהם צרת אחשורוש המתחלת ב"חור | פְּרָפֶס וְתַכְלֶת".

ועוד נרמז כאן, שכאשר יחזרו בתשובה, יתקיים בהם "חור" למפרע, והיינו רוח. רוח והצלה כפי שאמר מרדכי לאסתר רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר.

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

שלמה אשר חתם שמו בראש החרוזות
"שלמה חזק".

וזה לשון הפיוט: מִהָרָו אַת הַמְנָה
לעשות את דבר אסתר, וחשבו עם
הקונה לשלם אכול והותר, בטחו בי
אמוני ושתו יין משמני, שבת היום לה'.

ופירושו לעניינינו: מהרו את המנה
ככתוב מהרו את המן לעשות את
דבר אסתר. הוא המן הוא המנה אשר
יאכלו בית ישראל לשם מצוה ביום
השבת לעשות את דבר אסתר היא
שכינת השבת הקדושה.

ועוד ירמוז בפיוט, וְחֻשְׁבו עִם
הקונה, הוא המן שקנה מאחשורוש
את היהודים בעשרת אלפים שקלים,
לשלם אכול והותר, שישולם גמולו
בראשו מה שרצה לאכול את היהודים,
והותר. ויותר ממה שרצה, שכן גם
עשרת בניו ישולמו בעבור עשרת
אלפים שקלים, שרצה לקנות את בניו
של הקב"ה. ולכן אומר הקב"ה
למרדכי ואסתר ולכל היהודים **בטחו**
בי אמוני, וכנגד מה שהשתפתם
בסעודתו של רשע ובמשתה היין אשר
לו, עתה משנגאלתם עשו משתה ושתו
יין משמני, ובזה תקנתם את פגימת
השבת, שבת היום לה'. וגם הבית
החוזר בפיוט יתאים לעניינינו, ולו
עלי בני. לוו עלי ואני פורע חובכם,

וְתִמְאֵן הַמְלִכָה וְשָׂתִי לְבוֹא בְדָבָר
הַמְלִיךְ וגו' וַיִּקְצַף הַמְלִיךְ מְאֹד
וְחָמְתוּ בְּעֵרָה בּוֹ (א, יב')

וַיִּקְצַף הַמְלִיךְ מְאֹד. לפשוטם של
דברים קצף המלך אחשורוש. אך כפי
שאמר ר' יוחנן שכל מקום שנאמר
המלך מרמוז גם על הקב"ה, יש ליתן
טעם על קצף זה.

ויש לומר מלך מלכי המלכים קצף
מאד על בניו על שהשתתפו בסעודתו
של אותו רשע, אך הסב את חמתו על
אחשורוש, על אשר משתמש ומבזה
ומכלים את כלי המקדש.

וְחָמְתוּ בְּעֵרָה בּוֹ. חמתו של הקב"ה
בערה בו באחשורוש. ולכן נתן בלב
אחשורוש לקצוף מאד ולהכין את
הנסיבות לבואה של אסתר אל ארמון
המלוכה.

ומובא בספה"ק שאסתר היא בחינה
של השבת. ואשר על כן, בואה אל
ארמון המלך, יהיה התיקון לפגימת
השבת. והוא גם התיקון לכל אחד
מישראל שישראל בני מלכים הם,
ואסתר השבת באה להיכלם.

וזה מה שמובא בזמירות שבת
בפיוט "שְׁמְרוּ שַׁבְּתוֹתַי" המיוחס לר'

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

מגילה יב: [ממוכן זה המן, ומדוע נקרא שמו ממוכן, שמוכן לפורענות.

ועוד אמרו שם הדיוט קופץ בראש. כן גם זה נרמז ע"י ה' שקפצה לו ה' ו" אל ראשו תרתי משמע, שהעץ התקרב אל ראשו כביכול לעבר ראש המילה. ותלוהו עליו.

ועוד, גם כי שמו מוכיח עליו ממוכן שמוכן. וגם שהוא מזומן לפורענות העץ יותר מאשר קודם לכן.

ועוד י"ל, שמומכן הוא מלשון מום כאן. שמומו של המן היא הגאווה שהיתה בו, ואין לך מום יותר גדול מן הגאווה. מום זה כבר היה מוכן לו מששת ימי בראשית, כפי שאמרו רמז להמן מן התורה מנין שנאמר "המן העץ אשר צויתך לבלתי אכול ממנו אכלת?!" וזו היא ה-ו" שאחרי המ"ם. מומכן.

ועוד יש לדרוש שם, המן העץ שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה, אשר צויתך לבלתי אכול ממנו, שצויתך לא לכלות תלמידי חכמים אשר נקראו עץ חיים, אותם אכלת?! אותם רצית

ונאה לדרוש בו ולוו עלי, מעתה התלוו אלי, בני, ועידנו מעדוני, שאבנה לכם בית המקדש ובו נוכל להתוועד כימי עידני. ויתקיים בכם כימי בלותי היתה לי עדנה.

ויאמר (מומכן) ממוכן לפני המלך והשרים לא על המלך לבדו וגו' (א, טז)

ממוכן. ואמרו חז"ל הוא המן שמוכן לפורענות. ורמוז הענין בכתיב ובקריא. שהרי כתיב מומכן, וקרינן ממוכן.

ויש ליתן טעם בשינוי סדר הכתיבה מומכן במקום ממוכן.

ועל דרך הצח יש לומר: ה-ו" שבממוכן היא כנגד העץ שעשה למרדכי ולבסוף נתלה עליו. וזה שדרשו חז"ל על הפסוק אשר הכין לו, תנא לו הכין, לעצמו. (מדרש רבה פרשה י), שנאמר (תהלים ז, טז): פור כרה ויחפרהו ויפל בשחת יפעל. וה-

ו"י שבקריא (ממוכן) התקרבה אליו ועברה ממוכן בקריא למומכן בכתיב. יצאה ממקומה השלישי ועברה למקומה השני בתיבה. והיינו מה שאמרו [מסכת

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

ומרדכי לעומתו, רמה בים התורה ונשא על כנפי בְּעֵינִים רוחו של עם השופך לבו בתחינה בדמעות ובתחנונים עם נושע בהשם תשועת עולמים.

וזה לעומת זה עשה אלקים. שאין הקב"ה נושא על סוסו אלא את השפלים אשר שק חגורים. משפיל גאים ומגביה שפלים. ומרדכי הוא אותיות **דרך ים**. אשר דורך על במות אויביו, ומתקיים בו ואתה על במותימו תדרוך.

ועוד י"ל, **על דרך הסוד**, ש"מומ" הוא שם קדש מע"ב שמות, והוא השם השבעים ושנים במספר. והוא השם קדש אשר עשה שליחות הקב"ה להכין את ממוכן לפורענות. וקראו מומ-כן, לרמז לנו שיש כאן הכונה של השם הקדוש מו"ם. היוצא מהתיבות של וילך "מאחריהם", "ויט" משה את ידו, ויבקעו "המים". הרי לך שנס פורים כבר טבוע חותמו בנס קריעת ים סוף.

לכלות?! על כן קרבת לך את ה"ו" הוא העץ אל ראשך.

עוד בענין ממוכן-מומכן

ממוכן וכתוב ממוכן. שכן **מומ** זה שהיה **כאן** בהמן מתחילתו, מום הגאווה אשר שברתו, לא כן היה במרדכי ואסתר. שנאמר בהם ולענוים יתן חן, ולכן היתה אסתר נושאת חן בעיני כל רואיה. וזה הוא שאמר **סוס אשר רכב עליו המלך**. המלך הוא הקב"ה. הסוס הוא סוס ורכבו רמה בים. אשירה לה' כי גאה גאה, שמתגאה על גאים. גבוה מעל גבוה, וכתרגום וגיאותא דיליה היא.

וכאומריו: יבוא המתגאה על גאים הוא הקב"ה ויפרע מן המתגאה על ענוים. הוא המן המתגאה על אתם המעט מכל העמים. לכן תשבר גאות המן על ידי שיקח את מרדכי על סוס אשר רכב עליו המלך, מלך מלכי המלכים, בצאתו על ים סוף.

ועוד ידרש: סוס ורוכבו, הוא המן אשר בקש לרכב על סוס המלך, רמה בים, השליכו מעליו אל הרפש של בתו, ואת מרדכי הרים על סוסו.

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

אחד רשות להבזותו. על כן אמר: פי
יֵצֵא דָבָר הַמְלָכָה עַל כָּל הַנְּשִׁים
לְהַבְזוֹת בְּעֲלֵיהֶן בְּעִינֵיהֶן.

**לְהַבְזוֹת בְּעֲלֵיהֶן בְּעִינֵיהֶן בְּאַמְרָם
הַמֶּלֶךְ אַחֲשֹׁרוֹשׁ אָמַר לְהֵבִיא אֶת
וְשֵׁתִי הַמְלָכָה לְפָנָיו וְלֹא בָּאָה (א),
(יז)**

עד כאן העיז המן פניו במלך
אחשורוש, לקרוא לו בשמו לעיני כל
השרים. וכדי להתסיסו אמר כן,
כאמרו המלך אחשורוש שכל מי
ששומע את שמו **חש בראשו**, והמלכה
ושתי לא עושה דבר! ונראה כאילו
דואג לשמו הטוב של אחשורוש, והוא
כמבזהו לפני כולם. וזו היא אומנותו
של עשו אבי עמלק ואבי אביו של
המן, לפשוט את טלפיו ולהיראות שה,
תמים כנער, בעוד כל כולו מקיים את
הפסוק יכרסמנה חזיר מיער.

**וְלֹא יַעֲבֹר אֲשֶׁר לֹא תָבוֹא וְשֵׁתִי
לְפָנָי הַמֶּלֶךְ אַחֲשֹׁרוֹשׁ וְגו' (א, יט)**

וְלֹא יַעֲבֹר. נְעוּץ סוּפָה של המגילה
בתחילתה. ותחילתה בסופה.
שבתחילתו נאמר **וְלֹא יַעֲבֹר**, וכן נאמר
בסופו **וְלֹא יַעֲבֹר**:

ובעניין זה יש להוסיף שנס קריעת
ים סוף הוא שורש כל הנסים בכל
הדורות. ועל כן השם הק' מו"ם מע"ב
שמות השם, היוצאים מג' פסוקים
שבקריעת ים סוף, הוא אשר נטפל
להמן להומו ולאבדו. ותחת אשר בקש
לעשות ליהודים להומם ולאבדם, כן
שולם לו בראשו, **במומו לאבדו**.

**לֹא עַל הַמֶּלֶךְ לְבַדּוֹ עוֹתָהּ וְשֵׁתִי
הַמַּלְכָה וְגו' (א, טז)**

אלו דברי ממוכן הוא המן אשר
נשתעבד למרדכי בעבור **ככר לחם**.
וכדי שלא יזכרו לו זאת השתמש
בגבהות לבו בלשון דומה: וכאמרו
"לא על הלחם לבדו יחיה האדם",
והיה רוצה כביכול להמשיך כי על כל
מוצא פי המן! ובודאי זו תכניתו
הזדונית להוציאה אל הפועל.

**פִּי יֵצֵא דָבָר הַמְלָכָה עַל כָּל הַנְּשִׁים
לְהַבְזוֹת בְּעֲלֵיהֶן בְּעִינֵיהֶן וְגו'. (א,
(יז).**

לְהַבְזוֹת. בז בן בוז, שעל זקנו נאמר
וַיִּבֶז עשו את הבכורה, החזיק אחריו
בן בנו שנאמר בו **ויבז בעיניו** להרוג
את כל היהודים, וזה דרכו של הגאה
המשפיל, הוא יבזה את כולם ואין לאף

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

עוד בעניין חשיבות תחילת תוקף הנס

שכאשר באים להודות על הנס, צריך להזכירו ולהודות עליו **מן השורש**. שרק אם יש ראיה כוללת של הנס כולו, ההודיה יכולה להיות שלימה. ולכן נפסקה ההלכה שהקורא את המגילה מאמצעה לא יצא ידי חובה. כי כדי להודות על הנס יש לראותו **בראיה כוללת מתחילתו ועד סופו**. רק אז יתכן להבין נפלאות השם, קורא הדורות **מראש**. וביחוד בנס כזה כנס פורים שארך יותר **מתשע שנים**. שכן בשנת **שלוש** למלכו עשה אחשורוש משתה, ובשנת **שבע** למלכותו נלקחה אסתר אל בית המלך, הרי לך כבר ארבע שנים של אורך הנס, ובשנת **שתים עשרה** למלך אחשורוש הפיל המן פור, הרי עוד חמש שנים אשר הם ביחד **תשע שנים**, ובשנה **שאהריה** היה נס פורים של ונהפוך הוא. הרי **כעשר שנים של אורך הנס**. ולשנה האחת עשרה ציוו מרדכי ואסתר לקיים ימי הפורים.

וכעין זה מצינו בהגדה של פסח והוא מהגדת הביכורים בפרשת כי תבוא, שבהביאו פירותיו אל הכהן בבית המקדש צריך ליתן הודאה על כל הטוב אשר גמל אתו הקב"ה וכפירש"י שם שלא יהיה כפוי טובה. ונשאלת השאלה, הרי לשם כך די היה לו לומר תודה על חלקו בארץ ועל פירותיו אשר

ולא יעבור להיות עשים את שני הימים האלה ככתבם וכזמנם בכל שנה ושנה.

ויש ליתן טעם מדוע הקפיד הכתוב כל כך **ולא יעבור**, שלולא כך היו קוראים במגילה גם בשיתסר ובשיבסר, כה"א בגמרא מגילה, עד שהוצרכו לומר ולא יעבור כתיב.

ולכאורה מה בכך אם תהיה המגילה נקראת גם בי"א י"ב י"ג י"ד ט"ו וגם בט"ז ובי"ז.

ומדוע הקפידו מרדכי ואסתר לצוות לבני עמם **ולא יעבור**, שאע"פ שיכולים לקרוא בי"א, י"ב, י"ג, לפני פורים, אחרי פורים **ולא יעבור** כתיב!

ויש לומר, לעומקן של דברים, שהקפיד הכתוב לומר **ולא יעבור** כדי ליתן תוקף לתחילת הנס, שנאמר בו **ולא יעבור אשר לא תבוא ושתה לפני המלך אחשורוש וגו'**.

שחביבה תחילת הנס לפני הקב"ה עד מאד, שאין איש יודע על כך מלבדו, ורק עתיד להתגלות אחר כך מה שהיה בתחילתו בהסתר. ועל כך כל פה יחוזה הודו ליתן שבה והודיה לשמו. ואשר על כן נקראת אסתר כך על שם ואנכי הסתר אסתיר פני וכו', ולכן נקראת כן **המגילה שמגלה** את ההסתר.

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

ועוד דרשו חז"ל כי המלך במגילה רומז לקב"ה. ויעש המלך כדבר ממוכן, כלומר הקב"ה הסכים על ידו. יוצא איפוא, שבסוד הדברים אגרות ראשונות נשלחו גם משמים ע"י מלך העולם.

ואשר על כן יש לשאול, הרי הכל בשום שכל אלקי עליון. והיכן העומק באגרות אלו שהכל היו בזים להן?

ולעומקו של מקרא ועל דרך הצח, **יאמר, שאכן,** עומק נפלא יש באגרות הללו אשר שלח מלך העולם.

להיות כל איש שָׂרָר, אל תקרא שרר בשין שמאלית אלא שורר בשין ימנית. וחייב להיות כל איש משורר ומשרה עליו רוח הקדש בביתו, ומדבר כלשון עמו, ולשון עמו היא התורה הקדושה ככתוב והשם נתן לי לשון לימודים. והוא מלשון שוֹרָה רוח הקדש, ומלשון שירה היא התפילה.

ולכן לולא עשו זאת נתמוטטו רגליהם של שונאי ישראל בלשון סגי נהור. **כי זה הדבר המעמיד את ישראל,** לשורר ברוח הקדש [תרתי משמע להשרות רוח הקדוש ולשורר ברוח הקדש] ולדבר בלשון התורה ככתוב ודברת במ ולדבר במ. **וזה שנאמר**

הצמיחה לו. ומדוע יתחיל מארמי אובד אבי וירד מצרימה ויהי שם לגוי גדול עצום ורב וכו' וכו', אלא הוא הדבר אשר נאמר. כאשר באים להודות לקב"ה, יש להודות מהשורש. **שהכרת הטוב בשלימותה באה מהכרה של הטוב מראשיתו ועד סופו. לכן גילתה לנו המגילה לאחר כעשר שנים של אורך הנס, כיצד התחיל הנס,** והוא, בסעודת אחשורוש, אשר אמר בה המן על ושתי ולא יעבור. והתחיל הנס להתגלגל, נלקחה אסתר, עלה המן, ולאחר כתשע שנים גזר גזירות, ושנה לאחר מכן נפל בשחת יפעל. עד אשר תיקנו מרדכי ואסתר תקנות לנס פורים שנאמר בהם גם **ולא יעבור. שיהיה נעוץ סופו בתחילתו ותחילתו בסופו, ואפשר לקיים הכרת הטוב בשלימותו, שכך מתגדל שם שמים ביותר.**

להיות כל איש שָׂרָר בְּבֵיתוֹ וּמְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן עַמּוֹ: (א, כב).

ודרשו במסכת מגילה לולא אגרות ראשונות נתמוטטו רגליהם של שונאי ישראל. **והפשט** בזה הוא שראו כולם באגרות אלו את טפשותו כי רבה, שהרי ממילא כך הוא כל איש שורר בביתו ואפילו קרחה בביתה פרדשכא ליהוי, [מגילה יב:]. ולכן לא יחסו רצינות לאגרות האחרונות בהם ציוה להשמיד להרוג ולאבד וכו'.

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

ובשימת לב, יש כאן שלשה חושים מופלאים. ועוד שניים:

מרדכי בן יאיר בן שמעי. מרדכי הוא חוש הריח, שבו נרמז מירא דכיא, מר דרור.

יאיר הוא חוש הראיה, כשמו כן הוא.

ושמע הוא חוש השמע גם כשמו כן הוא. וכן מה שנאמר **בן קיש איש ימיני**.

קיש הוא כנגד חוש הטעם, כהטעם הזה אשר מקיש ומכה בְּחִיף ובלשון, ולכן משטעם שאול טעם המלוכה, וא רצה עוד להיפרד ממנה.

ימיני הוא כנגד חוש המישוש כנגד יד ימין.

ואלו חמישה חושים שהאדם החי מרגיש וחי בהם, והם כנגד חמישה חלקי הנשמה, נר"נ ח"י. נפש רוח נשמה חיה יחידה. ומכולם, **חוש הריח הוא אשר הנשמה נהנית ממנו**, ועל כן נהנו כולם ממרדכי אשר נתן חיות לנשמתם טרם פרוחה מהם, ולהחזירם למוטב ולארצם ולבנות להם בית המקדש ולהריח בו את הקטרת אשר תשוב לבשם את העולם.

בסיום המגילה קימו וקבלו(ו), הזור קבלוה באהבה. לשור את השירה הזאת לפני נותן התורה. והיא שעמדה להם להינצל מהמן הרשע.

**אִישׁ יְהוּדִי הָיָה בְּשׁוֹשַׁן הַבֵּירָה
וְשָׁמוּ מְרַדְכֵי וְגו' (ב, ה')**

ובגמ' חולין קלט עמ' ב' שאלו מרדכי מן התורה מנין דכתיב (שמות לג, כג) מר דרור ומתרגמין מירא דכיא. שכן מירא דכיא בנוטריקון מרדכי.

ויש לעיין עומק העניין, שדווקא **התרגום** ירמוז על מרדכי. וי"ל שזה עניינו של ההסתר. שכבר מלידתו של מרדכי וקריאתו **בְּשֵׁם**, נועד הוא לְבִשָׁם את העולם בריח הניחוח של נס פורים הגדול הזה, שיצא מן ההסתר אל הגילוי. ולכן נרמז בתרגום בלבד.

ועוד י"ל שהרי נֶצַר הוא לשמע, שציווה דוד לשלמה להורגו על שקללו קללה נמרצת, אבל לא בחייו של דוד. כי ידע דוד ברוח הקדש שעתיד לצאת ממנו מרדכי להתגלגל הנס על ידו, ובכך ליתן המשך לבית המקדש אשר הוא לא זכה להקימו. וזה מרומז בשמו של שמעי, ששמע דוד לרוח הקדש שבו ולא מיהר להינקם ממנו.

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

חֲמֵשׁ מֵאוֹת. כנגד חמש מאות איש שהרגו בשושן הבירה. **וְקִנְמוּ בְשֵׁם.** ירמוז על כך שאסתר לא תבוא אל המלך כי אם נקראה **בְשֵׁם.** ככתוב "כי אם חפץ בה המלך ונקראה בְשֵׁם". **וְקִנְמוּ** שהיתה כבשמים של הדסים כשם שקנמן מריח טוב למרחוק. **וְקִנְיָה בְשֵׁם.** ירמוז על מה שקנה המן בעשרת אלפים שקלים את גורלו של עם ישראל. כי **בְשֵׁם** כנוטריקון **בַּעֲשָׂרַת אֲלָפִים.** **וְקִדְּהָ** כנגד מה שמרדכי לא קד קדה להמן. לא יכרע ולא ישתחוה. שאפילו קידה במנוד ראש לא קד לפניו. **וְשָׁמֹן זֵית הָיִן** כנגד "וליהודים היתה אורה". **רִקְחָ מִרְקַחַת מַעֲשֵׂה רִקְחָ.** כנגד מה שרקח הקב"ה מעשה רקח כל מעשה המגילה להושיענו. **וּמִשְׁחָתָּ בּוֹ אֶת אֶהֱל מוֹעֵד.** כנגד מה שניתנה רשות לבנות את בית המקדש. **אֵע"פ** שבתחילה אמר אחשורוש עד חצי המלכות, ופירשו בו עד בנין בית המקדש ולא עד בכלל. **וְהָיָה קִדְּשׁ קִדְּשֵׁים** אלו ישראל, צאן קדשים. **כָּל הַנּוֹגַע בְּקִדְּשֵׁי יִשְׂרָאֵל** ובישראל עצמם, צאן קדשים יתקיים בו התרגום: **יִתּוּקֵד בְּאֵשׁא מִצְלָהָּבָה.** תאכל בו אש השם, כתרגום יונתן. **וְהֵינּוּ יִקְדְּשׁוּ.** **שָׁמֹן מִשְׁחָתָּ קִדְּשׁ יְהִיָּה זֶה לִי לְדִרְתֵיכֶם.** לדורותיכם זה נס פורים לדורות ככתוב וזכרם לא יסוף מזרעם. **אִישׁ אֲשֶׁר יִרְקַח כְּמָהוּ.** זה המן הרשע שרצה לנהל עניני העולם כְּמָהוּ, כמו הקב"ה, **וְאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ**

וְאִתָּה קַח-לָךְ בְּשָׂמִים רֹאשׁ מֶר-דְּרוֹר חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְקִנְמוּ-בְשֵׁם מִחֲצִיתוֹ תְּמַשִּׁים וּמֵאֲתָיִם וּקְנֵה-בְשֵׁם תְּמַשִּׁים וּמֵאֲתָיִם: וְקִדְּהָ חֲמֵשׁ מֵאוֹת בְּשֵׁקֶל הַקֹּדֶשׁ וְשָׁמֹן זֵית הָיִן: וְעֲשִׂיתָ אֹתוֹ שָׁמֹן מִשְׁחָתָּ-קִדְּשׁ רִקְחָ מִרְקַחַת מַעֲשֵׂה רִקְחָ שָׁמֹן מִשְׁחָתָּ-קִדְּשׁ יְהִיָּה: וְגו' וְקִדְּשָׁתָּ אֹתָם וְהָיָה קִדְּשׁ קִדְּשֵׁים כָּל-הַנּוֹגַע בָּהֶם יִקְדְּשׁ: וְגו' שָׁמֹן מִשְׁחָתָּ-קִדְּשׁ יְהִיָּה זֶה לִי לְדִרְתֵיכֶם: וְגו' לֹא תַעֲשׂוּ כְּמָהוּ וְגו' אִישׁ אֲשֶׁר יִרְקַח כְּמָהוּ וְאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל-גֵּר וְנִכְרַת מֵעַמּוֹ: (שמות, כי תשא פרק ל, כג'-לג).

וְאִתָּה קַח-לָךְ בְּשָׂמִים רֹאשׁ מֶר-דְּרוֹר וְגו'. (שמות, ל, כג)
מֶר-דְּרוֹר ובתרגום אונקלוס **מִירָא דְכִנְיָא.** מכאן למדה הגמ' (חולין, קלט:) מרדכי מן התורה מניין שנאמר **מִירָא דְכִנְיָא** שהוא כנוטריקון מרדכי"י.

לִיכָא מִילְתָּא דְלֹא רְמִיזָא בְּאוֹרֵייתָא. ואשר על כן נראה לומר כי פסוקי שמן המשחה והבשמים ירמזון גם על שאר ענייני המגילה.

וְאִתָּה קַח לָךְ בְּשָׂמִים רֹאשׁ. ירמוז על אחשורוש. **מֶר דְּרוֹר.** כנ"ל, מרדכי.

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

דרך הדרש. באשר הלך אחרי דרשת הגמרא שם וזה לשונה: למה נסמכו אהלים לנחלים דכתיב {במדבר כד-ו} כנחלים נטיו כגנות עלי נהר כאהלים נטע וגו' לומר לך מה נחלים מעלין את האדם מטומאה לטהרה אף אהלים [בתי מדרש] מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות.

ובשימת לב, כשפירש רש"י על דרך הפשט, אָהֳלִים לשון בְּשָׂמִים הרי אָהֳלִים מנוקד בַּפֶּתַח תחת האל"ף. ובלשון יחיד אָהֶל. וכשפירש על דרך הדרש, אָהֳלִים לשון בתי מדרש הרי אָהֳלִים אמור, ומנוקד חוֹלָם מעל האל"ף. ובלשון יחיד אָהֶל.

ומביא רש"י שם שמצינו נטיעה באהלים. שנאמר שנאמר (דניאל יא מה) וַיִּטַע אָהֳלֵי אֶפְדָּנוּ. [אפדנו היינו היכל ארמונו, ונדרש לבית המדרש].

ואשר על כן ידויק לענין מרדכי היהודי. מרדכי היהודי היה נטוע באהלה של תורה, ומכאן צמחה לו הישועה. עד שכל העולם כולו הִתְבַּשֵּׁם ממנו.

ולכן הביאה הגמרא ראייה מ"מֶר-דְּרוֹר" ותרגומו מירא דכיא, לְרִמְזוּ לַמְרַדְכֵי מִן הַתּוֹרָה. כי על פי הנ"ל אין זה רק ענין של דמיון לשוני, אלא הִתְבַּשְׂמוֹת העולם ממרדכי נבעה מהיותו נטוע באהלה של תורה.

על זר. על זרע עמלק יתן תהילת ההשגחה, וְנִכְרַת מְעַמְיוֹ. זה המן הרשע מזרע עמלק שנכרת מעמיו.

מובא בגמרא (חולין קלט:): המן מן התורה מנין שנאמר {בראשית ג-יא} הֵמָּן הַעֵץ, אסתר מן התורה מנין שנאמר {דברים לא-יח} ואנכי הסתר אסתיר, מרדכי מן התורה מנין דכתיב {שמות ל-כג} מר דרור ומתרגמינן מירא דכיא.

וְהַיֵּינָן בָּהּ. בשלמא אסתר רמוזה באנכי הסתר אסתיר. שכן הנס היה בהסתר.

הֵמָּן רמוז בְּהֵמָן הַעֵץ, כי רצה לתלות את מרדכי על העץ ונתלה הוא עליו.

אבל אצל מרדכי כשאמרו רמז למרדכי מְבַשְׂמִים מור דרור ומלשון התרגום מירא דכיא, יש להבין השייכות של מרדכי לבשמים מְעַבֵּר לַדְמִיוֹן הַלְשׁוֹן.

ויובן על פי פירש"י על הפסוק [במדבר פרק-כד] פְּנֵהֶלֶם נָטִיו פְּגַנַת עָלַי נָהָר פְּאָהֳלִים נָטַע ה', פְּאָרְזִים עָלַי-מָיִם. אָהֳלִים פירש רש"י לפשוטו של מקרא מיני בשמים.

אולם במסכת ברכות טז: פירש"י אהלים לשון בתי מדרש. והוא על

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

הפדות של פורים. וזה בושם הגאולה,
שאַפְּדָנוּ למי שיהיה נטוע באהלי.

ותוס' למדו מסמיכות הפסוקים
על דרך הפשט, שכנחלים ניטו
סמוך לפסוק שלפניו מה-טבו אֶהְיֶה
יַעֲקֹב מִשְׁפָּנְתִּיךָ יִשְׂרָאֵל.
ואלו ואלו ילמדו על נכון: הנטוע
באהלי - אפדנו.

כִּי אֵין לָהּ אָב וְאִם וגו' וּבְמֹת
אֲבִיהָ וְאִמָּה (ב, ז)

יש לעיין עומק כוונת הכתוב המדגיש
לנו כִּי אֵין לָהּ אָב וְאִם ועוד הדגיש
הכתוב וּבְמֹת אֲבִיהָ וְאִמָּה. שואלת
הגמ' (מגילה יא.) ותו ל"ל, למה לי
עוד להדגיש אחרי שכבר אמר הכתוב
אשר אין לה אב ואם, ומתרצת הגמ'
אלא ללמדנו שאפ' יום אחד לא
היה לה אב ואם. בשעה שנתעברה
אמה מת אביה. וכשילדתה אמה מתה.

ועדיין יש לשאול, תירוץ הגמ' הוא
על דרך הפשט. ומה ידרש לעומקם
של דברים. ועוד, יש להבין על מה
עשה לה ה' ככה.

ויש לומר, שכאן טמון סוד הנס. זה
לעומת זה עשה אלקים. שהרי אין

ואע"פ שהיה צריך להמעט בלימודו
משום הצלת נפשות, עד כדי שירד
בחשיבותו בעיני חכמי הסנהדרין, מכל
מקום שְׂרָשֵׁי נטיעתו החזקים באהלה
של תורה עמדו לו ולכל היהודים.

ועל דרך הצח, לשון המקרא
והתרגום יכונו שניהם כאחד לפשט
ולדרש ברש"י: כי מְרָדָר הוא לשון
חכם העוסק בתורה. מְרָדָר הוא כינוי
לחכם. ודרור הוא לשון חופש, ואמרו
אין לך בן חורין אלא מי שעוסק
בתורה. ותרגומו הוא מִירָא דכִּיא
שהוא בושם. וללמד בא, כנ"ל,
שהתבשמות העולם ממרדכי נבעה
מהיותו נטוע באהלה של תורה.

ולעומקו של מקרא יש לומר שלכן
הביא רש"י ראייה לדבריו שיש נטיעה
באהלים, שנאמר (דניאל יא מה) וַיִּטַּע
אֶהְיֶי אפְּדָנוּ.

ואשר על כן יִדְרָשׁ על דרך הצח,
וכמין חומר וכפי שמובא במסכת
ברכות פרק הרואה בדרשם הפסוקים
של "אקרוני בחלמי", אל תקרי וַיִּטַּע
אֶהְיֶי אפְּדָנוּ, אלא אֶהְיֶי – אפְּדָנוּ.
וכאומרו ככפתקא מן שמיא: מי
שיהיה נטוע באהלי – אפְּדָנוּ.

וכן הוה בנס ההצלה בפורים, כאמרם
קְדוּרָה קְבֻלָּהּ באהבה. וזו תכלית

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

אליו בגסות. ככתוב "יקום אבי ויאכל מצייד בנו". ומובא במדרש רבה תולדות (פרשות סה,סו) אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעֵשׂוֹ, אֲתָה אָמַרְתָּ (בראשית כז, לא): יָקָם אָבִי, אִף אָנִי בּוֹ בְּלִשׁוֹן אָנִי פּוֹרֵעַ לָךְ (תהלים סח, ב): יָקָם אֱלֹקִים יְפוּצוֹ אוֹיְבָיו.

ומידה טובה מרובה. משעשו היהודים תשובה, בעת הצומות וזעקתם, שבו לאביהם שבשמים בכל לבכם, ותיקנו בתפילתם של כ"ב אותיות את הכיבוד אב של כ"ב שנה שהיה יעקב בחרן, וע"י זה הסירו חרון אף מן העולם. וכנגד קטרוג מידת הדין, מושכים עליהם חוט של חן וחסד ורחמים. ועל ידי כך נותנים כביכול עוז לאלהים, והוא אלהינו נותן עוז ותעצומות לעמו, כמובא בתהלים ס"ח "תנו עוז לאלהים על ישראל גאותו ועוזו בשחקים". וכאשר נופלים ממדה זו ה"ו, הרי נותנים כח לסטרא אחרא לשלוט בנו ר"ל. ובאותו הדור כאשר נהנו מסעודתו של אותו רשע אשר השתמש בכלי המקדש, פגמו בכבוד אביהם שבשמים, ונתנו כח וחיות להמן אשר מזרע עמלק להיות הולך וגדל.

וכאשר חזרנו לבכות לפניו ולהתחנן לו ועל ידי כך הכרזנו ברבים כי יש לנו אב ואם, הם אבינו שבשמים

חיות ואחיזה לכוחות הטומאה כידוע אלא על ידי יניקה ממקור הקדושה. וטומאת רשעותו של המן יונקת מכיבוד אב שעשה עשו זקינו כ"ב שנה, בהיעדרו של יעקב אחיו, בהיותו בחרן. ואף כי כיבוד אָם לא היה לו שהרי היה שונא לאמו כמובא ברמב"ן עה"פ אלון בכות, (בראשית לה, ח') אך מכיון שהיה מקיים כבוד אב הרי זה בעקיפין כאילו קיים גם כיבוד אם. ואע"פ שעשה לא לשם שמים אלא מן הפה ולחוך כדי למצוא חן בעיני אביו, לצודו במרמת פיו, בפועל הרי קיים הכיבוד אב. ובזה זכה לו ולזרעיותיו אחריו מזרע עמלק לינוק חיות קדושתם ואחיזתם ממצוה זו.

וכאן מצאה מידת הדין מקום לקטרג. ישנו עם אחד מפוזר ומפורד ודתי מלך מלכי המלכים אינם עושים, ונכשלים בכיבוד אב ואם, כבוד אביהם שבשמים ואמם שכינה הקדושה.

וכנגד קטרוג זה, אין מי שיכול לעמוד אלא רק מי שמעולם לא נכשל במצוות כיבוד אב ואם.

וזה אשר הדגיש הכתוב בכפל לשון, אשר אין לה אב ואם, ובמות אביה ואמה. שאפי' יום אחד לא היה לה אב ואם ולא נכשלה מעולם במצוה זו. ולעומתה עשו שכביכול כן עסק בכיבוד אב, נכשל בזה בכל רגע ורגע, באשר הקל ראשו כנגד אביו ודיבר

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

יושב בשער המלך הוא שער הסנהדרין אשר תחזור לישראל בשער בית המקדש הוא שער המלך, בב"א.

{יד} **בְּעָרְבַּ | הָיָא בָּאָה וּבְבִקְרָה הָיָא שְׂפָה אֶל-בֵּית הַנְּשִׂימִ שְׁנֵי אֶל-יַד שְׁעֵשְׂגֹז סָרִיס הַמְּלָךְ שֹׁמֵר הַפְּיִלֵּשִׁים לֹא-תָבֹא עוֹד אֶל-הַמְּלָךְ כִּי אִם-תִּפְּצֵן בָּהּ הַמְּלָךְ וְנִקְרָאָה בְּשֵׁם: (ב, יד')**

בְּעָרְבַּ | הָיָא בָּאָה וּבְבִקְרָה הָיָא שְׂפָה
כאן רמז הכתוב שחייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום. והוא תוקף בריאת העולם ויהי ערב ויהי בקר וגו', והוא תוקף המלכת הקב"ה בעולמו, ע"י מצות קריאת שמע בערב ובבקר שנאמר בשכבך ובקומך.

וכן יִדְרָשׁ: **בְּעָרְבַּ | הָיָא, כִּנְסַת** ישראל, **בָּאָה** על המלך הקב"ה עם "קריאת שמע", ונרמז בפסוק **וְנִקְרָאָה בְּשֵׁם, בְּשֵׁם נוֹטְרִיקוֹן ב'** פעמים **שמע**, **וּבְבִקְרָה הָיָא שְׂפָה** לומר שמע ישראל.

וכאן רמזה **המגילה** שלא הרי הקב"ה כהרי בשר ודם. במלך בשר ודם נאמר לא תבוא עוד אל המלך כי

ושכינה הקדושה, **ניטל כח החיות מזרע עמלק**. ואסתר בחינת כנסת ישראל כנודע ובחינת שכינה הקדושה ורוח הקדש ובחינת שבת. וליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר. ויקר פירושו כבוד. ומידה כנגד מידה היא, כשחזרו לכיבוד אב ואם ונהיו מכובדים בעיני אלקים ואדם.

ועוד י"ל, שלכן סיים פרק ראשון במסכת מגילה בעניין כיבוד אב ואם, שגדול עונשו של המתרשל בו, וגדול שכר המקיימו. וזה שעמד לה כנגד עשו הרשע שגם בקיימו כיבוד אב ואם, זלזל בהם בלבו בבחינת יש מאכילו פטומות ורואה פני גיהנום. וישראל שמכבדים לאביהם שבשמים נוחלים נצחיות העולם הבא.

וּבְהַקְבֵּץ בְּתוֹלוֹת שְׁנֵיט (ב, יט')

לפשוטו של מקרא, לאחר שנבחרה אסתר קבצו את הבתולות שנית כדי לשלחן לביתן.

ולעומקו של מקרא רמז הוא לקיבוץ גלויות, שלאחר שתיבחר אסתר המלכה שלעתיד לבוא היא השכינה הקדושה בעת הגאולה, יתקבצו הגלויות שנית וישלחו לביתם לעלות לארצם היא ארץ הבחירה. ואז ומרדכי

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

שְׁנַיִם-סְרִיסֵי הַמֶּלֶךְ מִשְׁמַרְי הַסֶּפֶר.
(ב, כא)

הם מלאכי חבלה לחבל במהלך הנס של פורים. ומרדכי התגבר עליהם ע"י מלאכים שיצאו מן המצוה של "הדם אשר בסף" הכתוב פעמיים, בליל מכת בכורות. (שמות יב, כב) וְלִקְחֶםם אֲגַדַּת אֲזוּב וּשְׂבִלְתָם בְּדָם אֲשֶׁר-בַּסֶּף וְהִגַּעְתָּם אֶל-הַמִּשְׁקוֹף וְאֶל-שְׁתֵי הַמְּזוּזוֹת מִן-הַדָּם אֲשֶׁר בַּסֶּף.

ופירוש העניין שע"י שהיו ישראל עוסקים במצוה בלילה ההוא, בליל השימורים של מכת בכורות במצרים, **הוא אותה הלילה שנדדה שנת המלך**, ע"י כך זכו עם ישראל אשר "יִשְׁנֹנו" מן המצוות להינצל, ולדורות. וכנאמר לעיל (מומכן ממוכן) שנס יציאת מצרים טומנת בחובה ואוצרת בקרבה את כל הנסים שבכל הדורות.

אָחַר | הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה גִּדְּלַת הַמֶּלֶךְ
אֲחֻשׁוּרֹשׁ אֶת-הַמֶּן בֶּן-הַמְּדַתָּא
הָאֲנָנִי וגו'. (ג, א')

שאלו בגמ' חולין קלט: **המן מן התורה מנין.** שנאמר המן העץ. **ויש להבין,** אם בגלל צירוף האותיות הרי יש בפרשת המן צירופים כאלה הרבה.

אם חֲפִיץ בָּהּ הַמֶּלֶךְ. עד כאן מלך בשר ודם. **אבל מלך מלכי המלכים יחפוצ בנו תמיד,** ושבים אליו תמיד לומר פעמיים באהבה שמע ישראל.

וכאן יש להעיר ולהאיר, לכאורה היינו צריכים לומר ברוב אהבתנו לה' ית' **שמע ה', ה' אלקינו ה' אחד.** ומה הוא שהכתיב בתורתו לומר שמע **ישראל,** והרי על ידי כך אין קריאה זו מכוונת אליו ית', אלא אלינו.

וי"ל כדי שלא יהיה לבנו בל עמנו בכל קראנו אליו, תחילה יש לכוון הקריאה **אלינו,** להחדיר **אל לבנו** אהבתו ויראתו על ידי שנעיר ונעורר את אהבתנו אליו עד שתחפץ, ולכן הורה לנו בתחילה לומר שמע **ישראל.** אתה ישראל, **ישמעו אזניך מה שאתה מוציא מפיך,** ה' אלקינו ה' אחד ואהבת. שתהא חדורה וחרותה בלבנו אהבתו ויראתו, ובזה יגאלנו ונוכל לעמוד ולרצותו בתפילה, ולקיים **בכל קראנו אליו.** ואז יהיה חפץ בנו המלך, ויתקיים בנו ונקראה **בשם.** שעל ידי **שקראה** שמע ישראל, נקראה כנסת ישראל **בשם ישראל,** ישראל אשר בך אתפאר.

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

אֲשֶׁר הַחֲלוּתָ. מששת ימי בראשית, אכן כבר **הַחֲלוּתָ.** שמאז כבר היה נכון האדם ליפול מאיגרא רמא של **יצר הרע של גבהות וגאות לבו,** אם לא **ישים מעקה לגגו.** ולכן ועשית מעקה לגגך. גג"ך ר"ת גבהות גאותך.

והמן לא רק שלא עשה מעקה וגדר לגגו, אלא **הגביה גגו למרומי גאותו.** ובהיפוך אותיות **מעקה לגגך** הוא **העמלק גגך.** וזה שדרשו חז"ל ששפכה בתו שופכין **מהגג.** כי אין לך תועבה גדולה יותר מן הגאווה. והפילה עצמה **מן הגג,** שאין תקומה לפני גבהות הלב.

ועוד, שמתחילת בריאתו של המן חתום הוא בשם אבותיו **המדתא האגגי.** כי מדתו היא **הגג.** גאותו גבוהה כגג על ראש המגדל. עד לאבות אבותיו. וזקיננו עשו רמוז בו. **ועשי"ת מעק"ה לגג"ך** בהיפוך אותיות הוא **עשו יתגלגל ממעקך.** וכן **עשו ועמלק מגגך.**

ועוד י"ל: נאמר במזבח הקטרת: וצפית אותו זהב טהור, **את גגו.** וכו'. ופירש"י: זה היה לו גג אבל מזבח העולה לא היה לו גג.

וידרש כמין חומר: שעשו הרשע רצה להידמות למזבח הקטרת, **המצופה זהב.** שכן כל מהותו של עשו הוא **ציפוי של זהב.** שצד את אביו בפיו כיצד מעשרים את המלח וכו'. והיו נשיו של עשו מקטירים לע"ז ומזה היו עיני יצחק כהות. ולכן **זה היה לו גג.**

אלא ודאי ענין עמוק יש לגלות כאן. שכל ה"נהפוך הוא" בפורים היה **מן העץ** אשר הכין לו למרדכי, ודרשו: אשר הכין לו, "לעצמו". ועקב מה שאמר חרבונה "וגם הנה העץ", ענה אחשוורוש "תלוהו עליו". כלומר מן העץ למדנו גודל ההשגחה של המקום ב"ה והנס של "ונהפוך הוא". ובכן יש ענין להדגיש **תלוהו** עליו. הוא אמר להכין למרדכי, ונהפוך הוא **תלוהו,** תלו אותו עליו.

האגגי. ואמרו במסכת ברכות (ז:): **שְׁמָא גְרִים.** שמו של האדם גורם לו תוצאות ומפעלות חייו. **ויש להבין כיצד השם אגגי גרם נפילתו של המן.**

וי"ל על פי מה שנאמר (דברים כב, ח'): **פִּי תִבְנֶה בֵּית חֶדֶשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקָה לְגַגְךָ וְלֹא-תִשִּׂים דָּמִים בְּבֵיתְךָ כִּי-יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ.**

ולכא מילתא דלא רמיזא באורייתא. שכן פירש"י שם: ראוי הוא ליפול מששת ימי בראשית. וכן המן. ראוי הוא ליפול מששת ימי בראשית. ונרמז במלים "המן העץ" שבששת ימי בראשית. וזה שאמרה זרש אשתו להמן בן המדתא האגגי: **"אם מְצַרַע הַיְהוּדִים מְרַדְכִי אֲשֶׁר הַחֲלוּתָ לְנַפְל לְפָנָיו לֹא תוּכַל לוֹ כִּי נָפֹל תַּפּוּל לְפָנָיו"**.

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

נאמר ויבז בעיניו וכו'. עשו ביזה את
הבכורה, והמן את בני בכורי ישראל.

**בְּחֶדֶשׁ הָרִאשׁוֹן הוּא חֶדֶשׁ נִסְךְ
בְּשָׁנַת שְׁתַּיִם עֲשָׂרָה לְמִלְךְ
אַחֲשָׁרוֹשׁ הַפִּיל פּוֹר הוּא הַגּוֹרֵל
לְפָנַי הֶמָּן מִיּוֹם לְיוֹם וּמִחֶדֶשׁ
לְחֶדֶשׁ שָׁנִים עֲשָׂר הוּא חֶדֶשׁ אֶדְר:
(ג, ז')**

יש ליתן טעם למה שהדגישו לומר
הוא חֶדֶשׁ נִסְךְ. הוא חֶדֶשׁ אֶדְר.

ויש לומר שרצה לעקור מן השרש
מה שנאמר בתורה הק' ראשון הוא
לכם לחדשי השנה. ולכן גם אמר על
אדר הוא. שהראשון ייהפך לאחרון.

ולא היא. כשם שהראשון אינו נעקר,
כן האחרון לא ייעקר. לא החדשים ולא
העם השומר אותם. ולא ידע המן כי
הכח של ניסן מהחדש הזה לכם, הוא
הכח של אדר, שיתקיים בו ונהפוך
הוא, להיות גם הוא חדש של נסים.
לכן פרסם הכתוב את נס פורים בלשון
הוא. ונהפוך הוא. שחדש אדר נהיה
אדיר במרום, לאחר ששאב כוחותיו
מחדש ניסן. לרמז על הקב"ה הוא
ראשון והוא אחרון.

וכתוב ועשית מעקה לגגך זר זהב
סביב. שעשו היה דבק בגג, "אגג
מלכו", בלא זר, בלא גדר ממידת
הענוה.

וכדי להתרחק ממדת "אגג מלכו"
צריך להתרומם מעלה מעלה. לקיים:
"וירום מאגג מלכו". ע"י זר זהב סביב
של ענוה, על ידי כך יהיה "מעקה
לגגך" עמלק גגך, "ואתה על במותימו
תדרוך".

ואולי לכן יובן בדרך רמז מדוע נדחה
מעשה מזבח הזהב עד סוף תצוה, שכן
אין הכסא שלם וכו' עד שימחה שמו
של עמלק בסוף יומיא.

**וַיִּבְזּוּ בְּעֵינָיו לְשַׁלַּח יָד בְּמַרְדֳּכָי
לְבַדּוֹ כִּי-הִגִּידוּ לוֹ אֶת-עַם מְרַדְּכָי.
(ג, ו')**

ותימה, וכי עד עתה לא היה יודע,
והרי עבד היה לו למרדכי בטולמא
דלחמא. ושמא י"ל כי גאותו נפגעה על
כך שהגידו לו. כל זמן שהיה הסוד
ביניהם, לא רצה להתנכל לכל עמו.
ועתה מאחר והגידו לו, שעתה יצא
סודו לעין כל, נתמלא חמה על כל עם
מרדכי. דייקא נמי, כִּי-הִגִּידוּ לוֹ.

וַיִּבְזּוּ. בן בנו של ויבז. בעשו סבי סבו
נאמר ויבז עשו את הבכורה. ובבן בנו

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

היום (וכתיב) וה' האמירך היום אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם.

ומסבירה הגמ': אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם שנאמר (דברים ו-ד) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנאמר ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

ועל פי זה יובן על נכון מה שרמזו בדברי המן לאחשורוש, וכביכול מכוון הדברים למלך העולם, שבאה מידת הדין לפני הקב"ה לקטרג על ישראל.

ישנו עם אחד, ישנו מן המצוות. אין הם מקיימים ייחוד השם, ואין הם עושים חטיבה אחת בעולם לקב"ה, ולכן גם להקב"ה אין מה להשתבח בהם, ולכן אין למלך שנה להניחם. אין למלך העולם שוה להניחם לתפילין של מארי עלמא, שהם כנגד התפילין של עם ישראל.

אם על המלך טוב יכתב בתפילין של מארי עלמא מילה אחת, "לאבדם", במקום אשר כתוב מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

אמר הקב"ה שומע אני קול תינוקות של בית רבן, מבית מדרשו של מרדכי

ישנו עם אחד מפזר ומפזר בין העמים בכל מדינות מלכותך ודתייהם שנות מפל-עם ואת-דתי המלך אינם עשים ולמלך אין-שנה להניחם. (ג, ח')

קטרגה מידת הדין לפני הקב"ה: ישנו עם. פעם הוא היה אחד. גוי אחד בארץ. עכשיו נהיה מפזר ומפורד בינו לבין עצמו. ולכן נהיה מפוזר ומפורד בין העמים. ולמלך אין שווה. אינם מקיימים למלך שויתי ה' לנגדי תמיד, ולכן למלך אין שווה להניח להם עד אשר יקיימו שויתי ה' לנגדי תמיד.

מיד נשלח המן לקטרג עליהם לפני אחשורוש, ישנו עם שכל מעיניו במלכם האחד. מפוזר ומפורד בין העמים ואינם מקיימים שויתי המלך אחשורוש לנגדי תמיד. ולכן למלך אחשורוש אין שוה להניחם. ולכן יכתב לאבדם.

ולמלך אין-שוה להניחם.
(ג, ח').

יבואר בדרך רמז על פי מה שאמרה הגמרא במסכת ברכות ו. שהקב"ה מניח תפילין. ומה כתיב בהו (דברי הימים א יז-כא) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

ושואלת הגמ' האם משתבח קוב"ה בשבחייהו דישראל ועונה: כן, דכתיב (דברים כו-יז) את ה' האמרת

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

להניחם, ליהודים. אין שווה להניח להם, אלא להרגם.

אבל לעומקו של מקרא יכוון לתפילין של מארי עלמא שאין שווה להניחם בקמץ, משום שדתי המלך אינם עושים.

ועוד כוונה נוספת יש כאן, שלא סוף דבר שאין שווה להניחם ליהודים **בפתח** ולפתוח להם שערי שמים, אלא אפילו **בקמץ**, בקצת שבקצת, בלי לפתוח להם שערי שמים, גם אין שווה למלך להניחם ליהודים. שאם אין הנחת תפילין שכתוב בהם מי כעמך ישראל, ישראל למה לי.

ועל דרך הצח, יציע המן: ועשרת אלפים שקל כסף אשקול על ידי עושי המלאכה, להחליף התפילין של "מי כעמך" בתפילין של "לאבדם". שנאמר יכתב לאבדם.

וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהִמָּן הַכֶּסֶף נָתַן לְךָ וְהָעָם לַעֲשׂוֹת בּוֹ פְּטוֹב בְּעֵינֶיךָ. (ג, יא')

נראה לומר על פי מה שאמרו במסכת סנהדרין צ עמ א שכל מדותיו של הקב"ה מדה כנגד מדה. שנאמר וְאַתֶּם פְּתוּבוֹ עַל-הַיְהוּדִים פְּטוֹב בְּעֵינֵיכֶם (ח, ח'). והמלך הוא רמז

היהודי. השיבה מידת הדין, עשרת אלפים ככר כסף **אשקול** על ידי עושי המלאכה. על ידי **אשקול** נוטריקון **אשתיק את אש-קול**, תכבה האש של **קול** התינוקות שהם הקול קול יעקב.

ועשרת אלפים **ככר** כסף כנגד **ככר** אחד לחם שהאכיל יעקב לעשו זקניו כדי לקחת את ברכותיו. ועשרת אלפים כסף כנגד עשרת אלפים אלופים, אלופי עשו שלא יכלו ליעקב.

ובאמרו: ועשרת רמז לשם זקנו עשו. עשו ועשרת אלפים. הם נוטריקון עשו תר אלופים, עשו חפש אלופים להשתיק **אש-קול ככר כסף**, להשתיק **אש-קול ככרו של יעקב שנכסף לבכורה**.

ויש להאיר: במגילה נאמר **להניחם** והרי יש הבדל בין **להניחם בפתח** תחת הה"א, ובין **להניחם בקמץ** תחת הה"א. שלהניחם בפתח הכוונה **להניח להם**. ולהניחם בקמץ הכוונה **להניח אותם**. ולכן בהלכות תפילין אנו מוזהרים לא לברך בפתח, שהרי אז המשמעות תהיה להניח להם לתפילין מללבשן. להניחן בכיסן. אלא צריך להקפיד לברך **בקמץ**, להניח תפילין, שאז המשמעות היא להניח **אותם** על היד ועל הראש.

ומעתה יובנו על נכון דברי המן. בפשט הדברים אמר ולמלך אין שווה

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

(ותבואינה) כתיב. מלא עם יו"ד.
היו"ד רמז לקב"ה ששלח אותן
לאסתר כדי לגלגל על ידיהן את הנס.
ותשלח בגדים להלביש את מרדכי
ולהסיר שקו מעליו ולא קבל. מאי ולא
קבל. היה יכול לומר ולא שמע אליהם
וכו'. מאי ולא קבל.

נעוץ סוף הנס בתחילתו ותחילתו
בסופו.

בתחילתו מה הוא אומר ולא קבל.
בשכר ולא קבל זכה ל"קבל ה'הודים
את אשר החלו לעשות ואת אשר פתב
מרדכי אליהם". וזכה שיהיו דבריו
נשמעין. כדאמרו בגמ' (ברכות ו עמ
א) כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו
נשמעין שנאמר {קהלת יב-יג} סוף
דבר הכל נשמע את האלהים ירא וגו'.

ומרדכי לא היה ירא ממלך בשר ודם
שכתוב ולא קבל. על כן היו דבריו
נשמעים בסוף המגילה שנאמר וקבל
היהודים וגו' את אשר כתב מרדכי
אליהם.

ותקרא אסתר להתך וגו' ותצוהו
על מרדכי לדעת מה זה ועל מה
זה: (ד, ה')

יש לשאול מה הוא שאמרה לו באלו
המילים: מה זה ועל מה זה
שלחה לו, והרי ממך למדתי שהיום
אין לנו לא מקדש ולא כהן ולא אפר

לקב"ה. לכן כנגד שאמר המלך להמן
לפני שעשו תשובה כטוב בעיניך, כן
אמר הקב"ה למרדכי ואסתר לאחר
שעשו תשובה פתבו על-ה'הודים
כטוב בעיניכם. ורמז הוא שטוב
בעיני המלך הקדוש התשובה
שעשו.

פתשגון הפתב להנתן דת בכל
מדינה ומדינה וגו' להיות עתידים
ליום הזה: (ג, יד').

לית מילתא דלא רמיזא באורייתא.
היינו דנאמר ליעקב בנבואה בחלום
הלילה, ויאמר שא נא עיניך וראה כל
העתידים העלים על הצאן עקדים
נקדים וברדים פי ראיתי את כל אשר
לכן עשה לך.

ולעומקם של דברים כאילו נאמר
ליעקב בנבואה כי כן יהיה עם כל
העתידים לקום על צאן קדושים,
להיות להם נס כצאן יעקב מפני לבן.

(ותבואינה) ותבואנה נערות
אסתר וסריסיה ויגידו לה
ותתחלחל המלכה מאד ותשלח
בגדים להלביש את מרדכי
ולהסיר שקו מעליו ולא קבל:
(ד, ד')

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

וכנגד שאמר בלשון רבים **לְאֶבְדֶם**, אמרה גם היא אבדתי אבדתי שתי פעמים, **שקבלה עליה את אבדון הציבור**.

ועוד יש לומר, כפי שאמרו בגמ' [מגילה טו.] א"ר אלעזר אמר ר' חנינא צדיק אבד לדורו אבד. משל לאדם שאבדה לו מרגלית כל מקום שהיא מרגלית שמה לא אבדה אלא לבעלה.

והנה, ר"א אמר את מימרתו **לכאורה** ללא כל שיוך לפסוק זה או אחר, אלא כדרך הגמרא ששזרת המאמרים בשם אומרם. אך ודאי בהעמקה תמיד ניתן לראות קשר עמוק לסדר הדברים בגמרא אשר יסדוה רב אשי ורבינא.

ולכן ייאמר, לפשט הדברים בר"א הוא שצדיק אבד אבד רק לדורו. **אבל לדורות הבאים לא**. כאותה מרגלית שאבדה לבעלה, אבל בכל מקום שנמצאת, מרגלית שמה. ולא אבדה אלא לבעלה.

כן אסתר אבדה לבעלה, ואבדה לדורה, אך בכך הצילה את כל עם ישראל, ובכך היא קיימת לדורות כפי שדרשו: "כתבוני לדורות".

פרה ולא מזה ולא **מזה בן מזה**, ומה לנו לעשות בגלות האפילה הזאת, כי אם לכוף ראשנו אל מול צרינו.

וַיִּגְדַּל לּוֹ מִרְדְּכָי אֶת כָּל אֲשֶׁר קָרְהוּ, שבמקום שיש "קרהו" הוא עמלק אשר קרר את האמבטי ראשון מבין האומות, יש חילול ה' הגדול והנורא, ועל זה אין לכוף את הראש, אפילו בפני אחשורוש. כי הוא שותף להמן במכירתם של היהודים. ככתוב **וְאֵת פְּרִשְׁתֵּי הַכֶּסֶף אֲשֶׁר אָמַר הֶמָּן לְשָׂקוּל עַל גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ (ביהודיים) בְּיְהוּדִים לְאֶבְדֶם**. קריא יהודים וכתוב יהודיים. בשני יודים. שכוונתו **ביוד אחת ליהודים** ו**ביוד השניה ליוצרים**. וזה חילול השם שאין לכוף הראש כנגדו.

וְכַאֲשֶׁר אֲבַדְתִּי אֲבַדְתִּי: (ד, טז)

יש ליתן טעם מהו שאמרה פעמיים אבדתי. **ופרש רש"י** כאשר התחלתי לילך לאבוד אלך ואמות ומדרש אגדה כאשר אבדתי מבית אבא אובד ממך שמעכשיו שאני ברצון נבעלת לגוי אני אסורה לך. עכ"ל.

ועל דרך הרמז י"ל שאמרה פעמיים אבדתי כנגד מה שאמר מרדכי להתך **"אֲשֶׁר אָמַר הֶמָּן לְשָׂקוּל עַל גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ (ביהודיים) בְּיְהוּדִים לְאֶבְדֶם"**.

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

המקדש. את זה אחשוורוש לא יתן. כלומר תוקף דבריו הם **עד ולא עד בכלל**. וכל השנה כולה מה שאנו יכולים להשיג בדעתנו זה גם עד ולא עד בכלל. ובכדי להגיע אל **מעבר לדעת הרגילה, להגיע אל הדעת העליונה** שהיא כמו רוח נבואה, **שהיא עד ועד בכלל**, זה אפשר רק בפורים במשתה היין כטוב לב המלך ביין.

ועל ידי משתה היין כשאנו מגיעים בדעתנו **עד ועד בכלל**, מתקנים אנו בזה את "עד ולא עד בכלל של **עד חצי המלכות**", והוא עוד נדבך בבנין בית המקדש שיבנה בב"א.

ואפשר לומר עוד, שזה כוונת אומרם חיב איניש לבסומיה **עד דלא ידע** בין ארור המן לברוך מרדכי. והם הם הדברים. חיב איניש לבסומיה **עד ועד בכלל**. **עד הידיעה שלא נדע**. והוא **ביטול האני**. ועל ידי ביטול האני, ממילא נודע חביבותיה דעם ישראל שהם בעלי הענוה, כנגד עמלק שהוא בשיא רום פסגת הגאווה.

ווייטב הדבר בעיני המלך והשירים ויעש המלך פדבר ממוכן: (ד, כא).

בג' מקומות נאמר **וייטב**. כאן, **ועוד והנצרה אשר תיטב בעיני המלך תמלך תחת ושתי וייטב הדבר בעיני המלך ויעש פן. ועוד ותאמר לו גרש אשתו וכל אהביו יעשו עץ גבה חמשים אמה ובבקר אמר למלך ויתלו את מרדכי עליו ובא עם המלך אל המשתה שמח וייטב הדבר לפני המן ויעש העץ. ולעומקו של מקרא י"ל: **אלו ג' הטבות שעשה הקב"ה עם עם ישראל**. א' שהרג את ושתי ב' שהביא את אסתר במקומה אל ארמון המלך. ג' שעשה המן את העץ כדי שיתלוהו עליו.**

והיינו שאמרו בגמ' להגיד ג' **הטבות וג' הפיכות** בהטבת חלום.

כדי לקיים בשוב ה' את שיבת ציון **היינו כחולמים**.

עד חצי המלכות.

(ה, ג', ו') (ז, ב')

מה שאמר אחשוורוש, **עד חצי המלכות**, דרשו בזה חז"ל **עד בנין בית**

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

יבוא המלך והמן היום.

(ה, ד')

וברכו אביו באמרו: וְהָיָה כַּאֲשֶׁר
תְּרִיד וּפְרָקָתָּ עֲלוּ מֵעַל צְנֹאָרָךְ.
ופירש"י תריד מלשון צער ובכי,
כשתצטער שלקח את הברכות ולא
מגיע לו, אז ופרקת עולו מעל צוארך.

וכאן בא המן בטענה, הרי עם
מרדכי "ישנו" מן המצוות. ועברו על
"מִזְבֵּה וּמִזְבֵּה הֵם כְּתוּבִים", ואין צער
כצערי, וגם הברכה שקבל זקיני כאשר
תריד ופרקת, גם היא לא מתקיימת.
לכן אמר וְכָל-יְהוָה.

וכנגד מה שאמר המן וְכָל-יְהוָה, אמרה
אסתר איש צר ואויב המן הרע הַזֶּה.

וכנגד טענת המן אֵינְנוּ שׁוֹהֵ לִי אמרה
אסתר וְאֵלֹהֵי לַעֲבָדִים וְלַשְׁפָּחוֹת נִמְכָּרְנוּ
הַקְּהֻלָּשָׁתִי כִּי אֵין הַצָּר שׁוֹהֵ הַמֶּלֶךְ:
וכשאמרה אין הצר, התכוונה בפשט
הדברים לצער שיגרם למלך. אך
לעומקם של דברים התכוונה להמן,
איש צר ואויב, שאינו שׁוֹהֵ בְּנֹק
הַמֶּלֶךְ. ובכך המרידה עבד על אדונו,
עד ששמעה תלוהו עליו יוצא
מגרונו.

לא-נעשה עמו דבר (ו, ג')

החזירו נערי המלך לשה"ר על המן
מידה כנגד מידה. המן אמר "ישנו" מן
המצוות. והם מעידים עליו שגם הוא
ישן ממצות המלך, מלהיטיב עם
מיטיביו. וזה שאמרו לא נעשה עמו עם
מרדכי דבר, ואע"פ שאמרו בלשון
נסתרת "לא נעשה" והתכוונו להמן

ר"ת שם י'הו"ה. שהזמינה אל
המשתה את הקב"ה. ובמשתה אמרה
"יבוא המלך והמן אל המשתה אשר
אעשה להם ומחר אעשה כדבר המלך".
ומה ראתה להזמין למחר, למדה
ממשה רבנו שאמר ליהושע להילחם
בעמלק מחר. "וַיָּצֵא הַלָּחֶם בְּעַמְלֵק
מִחָר [שמות י"ז]."

ועוד יש לומר, כפי שאמרו מסכת
ברכות-דף יט. תנא דבי ר' ישמעאל אם
ראית תלמיד חכם שעבר עבירה
בלילה אל תהרהר אחריו ביום ש
עשה תשובה. שמה סלקא דעתך אלא
ודאי עשה תשובה. אמרה אסתר: עד
מחר ודאי יעשו כל עם ישראל תשובה
ואין דבר העומד בפני התשובה.

וְכָל-יְהוָה אֵינְנוּ שׁוֹהֵ לִי (ה, יג')

וְכָל-יְהוָה. מלמד שכל גזיו של אותה
רשע חקוקים לו על לבו. [מגילה טו:]
ומה שקנה עבד קנה רבו, ולכן כל זה
העושר אינו שלי, אֵינְנוּ שׁוֹהֵ לִי.

ועל דרך הרמז, התכוון המן לדברי
זקיני, עשו, באמרו: (בראשית כז, לו')
וַיֹּאמֶר הַכִּי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה
פְּעָמַיִם.

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

המלך העושים שליחות המלך נאמנה, ומקריבים עצמם על שליחות המלך כהקריב פר תמים. מיד אמר לו המלך אתה הפר התמים, המעמיד פני תמים אשר בחרתי להקריב על זה המזבח. מיד קח את הסוס והלבוש וגו'.

**וְקָרְאוּ לְפָנָיו כִּכָּה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ
אֲשֶׁר הִמְלִיךְ חֲפִיץ בִּיקְרוֹ: (ו, ט')**

כִּכָּה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ. זה שכתוב לקמן, ומה ראו על **ככה** (י, כו') ומה הגיע אליהם. מה ראו על ככה, שהמן התכוון לעצמו. ומה הגיע אליהם, שנתהפכה כוונתו והקב"ה סובב הדברים על מרדכי. שנאמר ככה יעשה לאיש למרדכי. ומאי ומה הגיע אליהם. מה השכר שהגיע להם, על שראו את הנסים הנסתרים כגלויים לפניהם. שהנהפוך הוא שהמן הוא זה שהכריז על מרדכי "ככה וגו'", שנס ה"נהפוך הוא" ימשיך עד תומו. שכל המבחין בנס ומודה עליו, הקב"ה ממשיך לו ניסיו, נס על גבי נס.

**אל-תפל דבר מפל אשר דברת:
(ו, י')**

גם זה מנפלאות מידותיו של הקב"ה שאינן אלא מידה אחת, מידה

שמעל בתפקידו להיטיב עם מרדכי שהיטיב למלך.

**וַיְבֹא הֶמֶן וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ מַה
לַעֲשׂוֹת בְּאִישׁ אֲשֶׁר הִמְלִיךְ חֲפִיץ
בִּיקְרוֹ וַיֹּאמֶר הֶמֶן בְּלִבּוֹ לְמִי יַחֲפִיץ
הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת יְקָר יוֹתֵר מִמֶּנִּי (ו')**

ויבוא המן. **יבוא בן יבוא.** נאמר בהמן **ויבוא** ונאמר בעמלק **ויבוא**. ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים. [סוף בשלח].

מה נאמר במלחמת עמלק באמונה נצחיה. ויהי ידיו אמונה עד בוא השמש. ותרגום הפסוק: בצלו ידיו אמונה הכוונה בתפילה. גם כאן להמן, בתפילה ניצחיה.

ויסוד הדבר שעמלק והמן הם סמל הגאווה. וכפי שאמר למי יחפוץ לעשות יקר יותר ממני. וכנגד הגאווה אפשר להילחם רק עם חרב הענוה. וחרב הענוה היא חרב פיפות בידם. שאין דרגה יותר גדולה מהענוה שהיא תפילה ככתוב **תפילה לעני כי יעטוף.**

**וַנִּתֵּן הַלְבוּשׁ וְהַסּוּס עַל יַד אִישׁ
מִשְׁרֵי הַמֶּלֶךְ הַפְּרָתְמִים (ו, ט')**

יש להבין מי הם הפרתמים שהמן כל כך רצה שימלאו את התפקיד. וי"ל על דרך הצח, שהפרתמים הם שרי

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

תלווהו עליו. (ז, ט')

ליכא מלתא דלא רמיזא באורייתא. אשר על כן תרמוז הפרשה של שר המשקים ושר האופים בבית הסהר, למלחמת מרדכי היהודי בהמן הרשע. כי שר המשקים הוא כוחו של מרדכי היהודי ששחט ענבים על ידי כל באי המשתה, ואת המן תלה אחשוורוש על עץ. הוא העץ אשר ניבא עליו יוסף בעין של צדיק. ע"ץ נכתב בעי"ן צדי"ק. בעין יוסף הצדיק קמה הנבואה של שר האופים בהמן, ושל שר המשקים במרדכי היהודי.

ויתלו את המן על העץ אשר הכין למרדכי וחמת המלך שככה (ז, י') מאי שככה. אשרי העם ששככה לו אשרי העם שה' אלקיו. שמיד כאשר שככה חמת המלך מיד נתקיים בעם אשרי העם שככה לו אשרי העם שהק' אלקיו.

בנד הרצים בסוסיים רכבי הרקש האחשתרנים (ח, י')

יש ליתן טעם לשרי המלך הנקראים האחשתרנים וכן לשרי המלך הנקראים האחשדרפנים.

ושמא יש לומר על דרך הצח, ששמם יעיד עליהם ויוכיח על תפקידם.

כנגד מידה. שכאן רמז לו על נפילתו. שתהיה נפילה גוררת נפילה. כנגד הפיל פור, נאמר נופל על המיטה. ורמז לו בזה שתפול בתו מהגג, ככתוב "וירום מאגג מלכו" והיינו אשר החילות לנפול לפניו נפול תפול לפניו.

ואלו לעבדים ולשפחות נמכרנו
החורשתי כי אין הצר שזה בנזק
המלך. (ז, ד')

בשימת לב, ג' פעמים שזה נכתבו במגילה. ולמלך אין-שזה להניחם. (ג, ח), וכל-זה איננו שזה לי. (ה, יג'), כי אין הצר שזה בנזק המלך. (ז, ד').

פעמיים בדברי המן, ופעם אחת בדברי אסתר. וכאן חכמת אסתר שידעה להבדיל בין ישראל לעמים, ולהראות גאות המן אל מול ענוות ישראל. כי כן יחשבו הגויים, מה שזה לי ומה אינו שזה לי. עיקר דאגתם לי. ואילו אסתר תאמר שאין הצר שווה בנזק המלך. וכונתה שדאגתה לזולתה. ואע"פ שמחלוקת היא אם אחשוורוש טפש היה או חכם, מכל מקום דברי אמת נפריים, והעדיף את אסתר שדואגת לאחשוורוש ולעמו, על פני המן הדואג לעצמו ולא לזולתו.

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

וּבְכָל מְדִינָה וּמְדִינָה וּבְכָל עִיר
וְעִיר מְקוּם אֲשֶׁר דָּבַר הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ
מִגֵּיעַ וּגו' (ח, יז)

מְקוּם אֲשֶׁר דָּבַר הַמֶּלֶךְ הוא דבר מלך
העולם. וְדָתוֹ היא התורה הק', **מגניע**,
והוא היסוד של ויפוצו מעינותיך
חוצה, **שְׁמִתָּה וְשִׁשׁוֹן לְיְהוּדִים**. יש
לעיין, בפסוק שלפניו נאמר לְיְהוּדִים
הִנֵּתָה אֹרֶה וְשִׁמְתָה וְשִׁשׁוֹן כתיב חסר
בלי ו"ו. ומיד לאחריו נאמר **שְׁמִתָּה**
וְשִׁשׁוֹן מלא עם ו"ו. וזה החילוק בין
השתא לעתיד לבוא. השתא אכתי עבדי
אחשורוש אנן, עדיין נכתב ששן בלי
ו"ו. אבל לעתיד לבוא כשיתקיים בנו
עבדי הם ולא עבדים לעבדים, יהיה
שְׁמִתָּה וְשִׁשׁוֹן לְיְהוּדִים. מלא עם ו"ו.
שלעתיד לבוא בכל מקום אשר דבר
המלך ודתו מגיע לבכל מקום, יהיה
מעין עולם הבא, **מְשִׁתָּה יוֹם טוֹב**
וְרַבִּים מֵעַמֵּי הָאָרֶץ מְתִיבֵדִים. כי יפול
פחד היהודים עליהם. וזה שאמרו
אין בין העולם הזה והעולם הבא
אלא שעבוד מלכויות.

ועוד, רמז לפורים שנאמר "ויעש
אברהם משתה גדול ביום הגמל את
יצחק". יצחק יורה על שמחה, הגמל
אותיות מגלה, משתה גדול כפשוטו.
וזה שאמרו פורים לא בטל עולמית.
שגם לעתיד לבוא יתקיים "ויעש

האחשתרנים. חלק את התיבה
לשתים: אחש-תרנים. **אחש** יודיע על
שייכותם ל**אחש-ורוש**, והחלק השני
של המילה **תרנים** יעיד על שרי **חוק**,
התרים בכל המדינות לידע מה הדבר
אשר יעשון.

האחשדרפנים, בדומה לקודמיהם, הם
שרים השייכים ל**אחש-ורוש**, רק הם
שלוחים ו**שדרים** לעניני **פְּנִים**.

בני הרמכים, הם הרואים ומכים.
שניתן להם שלטון להכות כפי ראות
עיניהם.

רכבי הרכש, הרכש הם הסוסים.
ולהבדיל מסוס אחשורוש הנקרא בפי
כל סוס, קראו לסתם סוסים הרכש.
שסוסיהם הם רכושו של אחשורוש.
שאינו לאף אחד חזקה עליהם. כנאמר
אצל יוסף, בלעדיך לא ירים איש את
ידו ואת רגלו וגו'.

ולכן אמר **הרצים בסוסים**, **הרצים על**
ידי סוסים הם **רכבי הרכש**, הם
האחשתרנים. שסוסים אלו **שרצים**
בהם **האחשתרנים** הם **רכוש**
אחשורוש.

ולעומקו של מקרא ייאמר, כי
מלאכים המוני מעלה, הם אראלי
אש, סייעו להם להגיע לכל מקום כדי
לבטל את הגזירה, וזה הכוונה רכבי
הרכש רכבי רכב אש.

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

ראשית יש לחדד את השאלה, כיצד לפי רש"י יקדימו הרצים השניים את הראשונים לאחר שעברו שבעים יום מצאתם של הראשונים. ועוד, גם אם לא יקדימו, מדוע יצאו הרצים השניים מבהלים ודחופים וכפירושו ממהרים, הרי הגזירה נועדה לשנה הבאה ולמהירות זו מה זו עושה. ועוד, מה הוא זה שאמר הפסוק "ויקראו סופרי המלך בעת ההיא בחדש השלישי הוא חדש סיון בשלושה ועשרים בו וכו' וכו' להנקם מאויביהם". מדוע חכו שבעים יום מהאגרות הראשונות הרי נס פורים קרה בתוך ארבעה ימים משליחת האגרות הראשונות. שכן בשלושה עשר לחדש הראשון נשלחו האגרות, ושלושה ימים היו בצום, ובליל ט"ו בחדש הראשון נדה שנת המלך ולמחרת היה משתה אסתר בשנית ולמחרת ניתלה המן, ורק בכ"ג סיון נשלחו להחזיר את אגרות השמד. אם כן מה הוא זה שהדגיש הפסוק לאחר שבעים יום בעת ההיא.

על כן על כל הנ"ל נראה לומר, שמיד לאחר שנתלה המן, בקשה אסתר לבטל את אגרותיו. ואחשוורוש לא מיהר לעשות בקשתה. שהרי הגזירה היא לעוד שנה, ומה לו למחר. ועוד, שודאי חזר ליינו ורק לאחר שבעים יום נתפכה. שכן יין בגימטריה שבעים. ולאחר שבעים יום כשנתפכה, נתן אישור לאגרות השניות, וזה

אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק".

**מִשְׁתֵּה יוֹם טוֹב וְרַבִּים מְעִמִּי
הָאֲרִץ מִתְיַהָדִים פִּי נִפְלַ פְּתַח
הַיְהוּדִים עָלֵיהֶם: הַרְצִים יִצְאוּ
מִבְּהָלִים וְדַחּוּפִים. (ח, יד').**

פירש"י ממהרים. שהיה להם להקדים רצים הראשונים להעבירם. וכוונתו שאלו הם רצים שניים והיו ממהרים להשיג את הרצים הראשונים שנשלחו עם האגרות של להשמיד ולהרוג ולאבד, כדי לבטלם. והגאון פירש שאלו הם אותם הרצים הראשונים, שנשלחו עם האגרות של להשמיד וכו' רק חכו להם שיחזרו משליחתם כדי לשלוח אותם שנית עם אגרות חדשות המבטלות את הראשונות. וטעמו של הגאון שהרי עברו שבעים יום מאז שנשלחו הראשונים ובודאי כבר עשו שליחתם, שהרי האגרות הראשונות נשלחו בשלושה עשר לחדש הראשון, והשניות בשלושה ועשרים לחדש השלישי. ואם ישלחו רצים אחרים המבטלים את הראשונים, לא ידעו המדינות למי להאמין, לשלוחים ראשונים או לאחרונים, לכן ודאי צריך לומר שחכו לראשונים ואותם שלחום שנית. ונשאלת השאלה, מדוע אם כן רש"י לא פירש כן.

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

המלך. ולכן הרצים יצאו דחופים ומבוהלים. ופירש"י במהירות. כי כאשר ניתן האישור וישראל במיטבם, אין לחכות כלל.

**וְתֹאמַר אֶסְתֵּר אִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב
יִנָּתֵן גַּם מָחָר לְיְהוּדִים וְכוּ' יְתִלוּ
עַל הָעֵץ. (ט, יג)**

גם מחר. כי כן דרכו של עמלק מחר. והוא לשון חרם. שעל ידי המחר אפשר יהיה להחרימו. ככתוב בְּחָר-לָנוּ אֲנָשִׁים וְצָא הַלָּחֶם בְּעַמְלֵק מָחָר (שמות יז, ט'), ומהו המחר, כי כן דרכו של עמלק להכות בנחשלים אחריו ולאחר את המצב, והיינו ששאל יצחק את עשיו אבי עמלק מה זֶה מְהֵרָה לְמִצָּא בְּנֵי (בראשית כז, כ'), והרי שהכיר את יצר הרע של עמלק להתנהל בעצלתיים ולהחמיץ את המצוות שלו ושל אחרים, ואע"פ שטבוע בו להיות ראשון לכאורה, שנאמר רֵאשִׁית גּוֹיִם עַמְלֵק: ראשית גויים עמלק (במדבר כא, כ'), אין הוא חש לכך, וכמרד לטבעו נאמר וְאֶחָרֵיתוּ עֲדֵי אֲבָד (שם), זה כוחו להיות אחריתו אך זה גם הכוח להאבידו שנאמר ואחריתו עדי אובד (שם),

**לִכֵּן אָמְרָה (לעיל ה, ח') יְבוֹא הַמֶּלֶךְ
וְתִמְנָן אֶל הַמִּשְׁפָּה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לָהֶם
וּמָחָר אֶעֱשֶׂה כְּדַבַּר הַמֶּלֶךְ. ורמזה**

שהדגיש בעת ההיא. בעת אשר נתפכה ואישר את אגרותיו מיד יצאו מבהלים ודחופים כי כן צוה המלך. לקיים מיד ובמהירות את דברו. ועוד, שאולי למקומות המרוחקים אמנם ישיגו את הרצים הראשונים. והקרובים ממילא יאמינו. ולפירושו הגאון למה יחכה שבועים יום, כדי שיחזרו כולם או רובם משליחותם ואז יתן בידם את האגרות השניות לבטל את הראשונות, והרחוקים ממילא יאמינו. וא"ל דלכן נאמר הרצים בה"א הידיעה, אותם רצים הידועים כבר. ולרש"י מדוע נאמר הרצים בה"א הידיעה, שתיבה זו סמוכה ל"סוסים". ביד הרצים בסוסים. ביד אלו אשר רצים בסוסים, רכבי הרכש האחשתרנים בני הרמכים. והם מהירים יותר מן הרצים הראשונים אשר היו רצים ברגליהם.

או פִּלְגֵי לְדָרֶךְ זו:

שמרדכי, הוא זה שהורה על עכוב הרצים, ליתן שהות של שבועים יום להתחזק בלימוד התורה, כנגד שבועים אומות. ורצו לקבוע עצמם באהבת התרה אשר קבלו בו' סיון, למשך שבועים יום, ובכך יוכלו לשבעים אומות. וכאשר היו מוכנים בכח תורתם, אישר מרדכי לצאת עליהם ומרב חיבתו של אחשורוש למרדכי ציוה מיד לעשות מבוקשו. וזה שכתוב בעת ההיא. בעת ההיא שניתן אישור על ידי מרדכי וכאשר ציוה

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

ולקרר את האמבטי, וכן מצאנו בהמן
שאמרו עליו הדיוט קופץ בראש.

פִּימִים אֲשֶׁר נָחַז בָּהֶם. (ט, כב')

שמכיון שפגמו בקדושת השבת
ככתוב כשבת המלך על כסא
מלכותו, אל תקרא פְּשָׁבָת אלא כשָׁבָת.
עתה התיקון הוא לעשות את פורים
ביום אשר נחז בהם.

**וּבְבֹאָה לְפָנַי הַמֶּלֶךְ אָמַר עִם הַסֵּפֶר,
יָשׁוּב מִחֲשֻׁבְתּוֹ הִרְעָה אֲשֶׁר חָשַׁב
עַל הַיְהוּדִים עַל רֵאשׁוֹ וְתָלוּ אֹתוֹ
וְאֵת בְּנָיו עַל הָעֵץ:** (ט, כה')

ויש להבין הפסוק, מי אמר עם הספר,
ומה הוא עם הספר, וכו'. וי"ל
שכך הוא ערך הדברים. שמרדכי לא
התיימש, אע"פ שדָּבָר שנכתב בספר
ונחתם בטבעת המלך אין להשיב, בכח
התפילה אפשר להשיב הכל על כנו.
וזה שנאמר ובבאה לפני המלך ישוב
מחשבתו הרעה. שבבואה של אסתר
לפני המלך היא כנסת ישראל אשר
באה בתפילה לפני בורא עולם, **אמר**
מרדכי, עם הספר, למרות הספר

בזה, מחר אעשה לעמלק כדבר מלך
מלכי המלכים כדאמר משה וְצָא
הַלָּחֶם בְּעֵמְלֶק מִחָר.

ולכן אמרה יינתן גם מחר לעשות
כדת היום, ועל ידי כך כביכול חטפה
את החרב מידו של עמלק להורגו. חרב
המחר. ואותה מידה שמשתמש בה
לאחר את המצב, אותה מידה של מחר
תהיה מפלתו.

ודווקא בשושן שהוא כנגד שושן,
בחילוף אותיות, ושושן הוא כנגד
המילה כמו שדרשו אורה ושמחה
ושושן ויקר, שושן זו המילה ולכן
ששן כתיב ללא ו"ו בגלל צער התינוק,
והוא כנגד עמלק, שאיחר את מילתו
והחמיץ את המצווה ונשאר ערל. וזה
ענין גבעת הערלות שמל שם יהושע
את העם היוצאים ממצרים ואשר לא
מלו בדרך, (יהושע ה, ג') שהזדרז
למצווה, **כנגד עמלק שרצה להחמיץ**
מצוותם של כל בני ישראל ולזרוק
את עורלתם כלפי מעלה, לומר אין
בהם חפץ. והוא ענין של ותיקין
המחבבים את המצוות ומזדרזים
לעשותן, כנגד עמלק שדרכו לאחר
ולהחמיץ את המצוות.

ויש להאיר בזה, שאינו נוהג כך
משום עצלות אלא כשיטה של עמלק.
שהרי מצינו שאדרבה, כדי לבצע את
זממו מקדים ומזדרז לכך מאד ולכן
נקרא ראשית גויים, וכמו שמצאנו
שנזדרז להיזקק לישראל במדבר

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם. ועתה בימי אחשורוש מקיימים מאהבה מה שכבר קבלו מיראה. וכן משמע מדברי הגמרא במסכת מגילה ז. קיימו למעלה ברצון מה שקבלו למטה על ידי אונס המן. אך מדברי הגמ' במסכת שבת משמע שהיה זה מאהבה. שקימו מאהבה מה שכבר קבלו מיראה. אלא יש לתרץ: שבימי אחשורוש היה זה תחילתו באונס וסופו ברצון ובאהבה. מה שקבלו באונס בימי המן דברי הצומות וזעקתם, לבסוף קימו מאהבה, בראותם תכלת מרדכי ובראותם את האהבה שהושפעה עליהם מן השמים. וכאשר נהפך להם חדש אדר מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב, כן נהפך להם קבלת התורה מאונס לקבלת התורה מאהבה ומרצון טוב. ואולי אפשר לומר טעם מדוע לקיים הוא מאהבה, כי אחרי המעשים ימשכו הלבבות. וכאשר התורה באה לידי קיום היא נאהבת על ידי העושים. וכמו שתקנו לנו בתפילת אהבה רבה לקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה.

ובכך יבואר על נכון מדוע חסר "ו" בקבלו. וקבל כתיב. שה"ו" מראה על חיבור להקב"ה. והוא הברית התיכון

שנכתב בטבעת המלך, ישוב מחשבתו הרעה, מכח תפילתה של כנסת ישראל לפני המלך, הוא מלך העולם. שבכח התפילה להפך את הגזירה מדין לרחמים.

קימו וקבל. (ט, כז')

וקבלו חסר "ו". וקבל כתיב. ולהסבר יסוד הדברים:

במסכת שבת פח. אמר רבא אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשורוש דכתיב קימו וקבלו היהודים קיימו מה שקיבלו כבר. ורצה לומר שקבלו בימי אחשורוש מאהבה מה שקבלו בסיני מיראה. ובמסכת מגילה ז. אמר שמואל [להביא ראיה שהמגילה נכתבה ברוח הקדש] קימו וקבלו קימו למעלה מה שקיבלו למטה. ובעיון בדבריהם נראה לכאורה כי הן שתי דיעות חלוקות בתכלית לגבי היהודים בימי אחשורוש. לפי רבא, היהודים קיימו [מה שקבלו היהודים בסיני], ולפי שמואל היהודים קבלו. [ולמעלה קימו מה שקבלו למטה]. ויש לעיין אם כן מה ההבדל בין קימו ובין קבלו. ונראה לומר מדיוק הגמרות הנ"ל דלקיים היינו מאהבה ומרצון עצמי. וקבלה היינו בכפיה ובאונס. וזה הוא שאמרו שקיימו מאהבה מה שכבר קבלו מיראה בסיני. וכן משמע מדברי הגמרא במסכת שבת שם: ויתיצבו בתחתית ההר א"ר אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

השנים גם יחד גם ה"קימו" וגם ה"קבלו" באהבה. כגון: קימוקבלו. וכנ"ל. ומכיון שהמגילה נצחית היא כפי שאמרה אסתר "כתבוני לדורות", נכתב ברוח הקדש וקבל. שנדע בכל דור ודור שיש לצער עצמנו על התורה והיא ה"ו" בתחילה, כדי לקבלה לבסוף מאהבה, ולכן הקרי הוא עם ו"ו בסופה.

ולזה דרשו חז"ל בקידושין ל: על הפסוק: "כי ידברו את אויבים בשער" [תהלים כז]. מאי את אויבים בשער אמר רבי חייא בר אבא אפ"ה האב ובנו הרב ותלמידו שעוסקין בתורה בשער אחד נעשים **אויבים זה את זה** ואינם זזים משם **עד שנעשים אוהבים זה את זה** שנאמר {במדבר כא-יד} **את והב בסופה** אל תקרי בסופה אלא בסופה. ולפי דרכנו נאמר בסופה של התיבה תהיה ו"ו החיבור של **את והב**. ואולי ירמזון המלים את והב למשא ומתן בהלכה בדרך זו: "**את**" בא לרבות, ו"**הב**" בא למעט. כאומר הב הב, וביחד, **את והב** היינו לרבות ולמעט והיינו משא ומתן ונעשים אויבים זה את זה. זה יאמר בכה וזה יאמר בכה עד שלבסוף נעשים אוהבים זה את זה וה"ו" תעבור לסופה של התיבה, ויהיה **אתהבו**. והיינו

המקשר בין שמים וארץ. הוא ו"ו של היסוד הבוקעת ועולה דרך התפארת והדעת אל מקום רום הכתר העליון, ומחברת את החולם הנכסף הוא קוצו של יו"ד עליונה עם האדנות והמלכות בארץ מקום התגלות השכינה. וכעין ה"ו" שבשם השם המחבר "ה" עליונה עם "ה" תחתונה. ובימי אחרורו היה החיבור לוקה בחסר, ולכן **קבל כתיב חסר**. שהיו צריכים לקבל בתחילה בכפיה ובאונס המן. ותחילתו באונס וסופו ברצון ובאהבה. לכן הדור קבלוה בימי אחרורו לבסוף מאהבה. ומן השמים רחמו שלא תאבד ה"ו" לגמרי, אלא תעבור מן סוף התיבה לתחילתה. ובמקום **קבלו** כתיב **וקבל**. ולפי זה לא חסרה ה"ו" **אלא היא לא במקומה**.

וכאשר נצרף שתי התיבות קימו וקבל, כך: קימווקבל, ה"ו" בתחילת וקבל תהיה מיותרת ואפשר יהיה **להחזירה למקומה בסוף התיבה**, כך: **קימוקבלו**. שה"ו" בסופה של **קימו** הוא ה"ו" בתחילתה של **קבלו**. ומכאן ואילך לא תחסר ה"ו" ונוכל לקרותה קימו וקבלו, כמו הקריא. ומעתה אין צריך ל"ו" של קבלו שתעתק ממקומה.

ולעומקם של דברים, אם נצרף את האונס והרצון יחדיו, נוכל להחזיר את ה"ו" למקומו בסוף התיבה, ויהיו

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

הכלל, אבל אי אפשר להאהיב את הכלל. כי יראה תפול גם על כלל האנשים יחדיו בקולות וברקים וכו'.

אבל לקבל מאהבה אי אפשר כי אם כל אחד ואחד עם עבודתו שלו לפום דרגה דיליה. ולכן נצרכו זה לזה, הכתיב והקריא. קבל וקבלו. מה שכל אחד ואחד מהפרטים יקבל באהבה לפום דרגה דיליה תתפשט האהבה על הכלל כולו. ולכן קרי וכתיב קבל וקבלו.

ועוד בענין הכתיב והקריא אשר יוכיח על הכלל והפרט, שכלל יכול לקרוא בקול גדול ובקול רם יחדיו. אך הכתיב שייך לכל אחד ואחד בנפרד. לכן הכתיב הוא בלשון יחיד **וקבל**, והקריא הוא בלשון רבים **וקבלו**.

מומכן-מומכן, וקבל קבלו.

ועוד יש להתבונן כיצד זה לעומת זה עשה אלקים. שהמגילה נכתבה ברוח הקדש. והמן נקרא במקום אחד **מומכן** ובמקום שני **מומכן**. ודרשו שהוא מוכן לפורענות. וה"ו" שהיתה באמצעה של מילה התקדמה אל עבר ראש המילה לרמז שמוכן לפורענות

שיתאהב הלימוד על ידם ויתאהבו זה בזה. את והב בסופה. אל תקרא בסופה אלא בסופה.

וכאן יש להאיר באור יקרות ענין קבלת התורה מאהבה. שכידוע יש שתי דרכים לקבל התורה. הדרך האחת היא על ידי מתנה. כפי שקבלה משה רבנו. והדרך השנית על ידי עמל ויגיעה, גם כפי שקבל משה רבנו. שנתגוע בה ארבעים יום וארבעים לילה, לחם לא אכל ומים לא שתה. ובכח יגיעה זו נהיתה לו ולכל עם ישראל תורת חיים. ואלו שתי הבחינות של קימו וקבל. קימו מה שקבלו. קימו מאהבה מה שקבלו באונס ועמל וביגיעה. שהגיעה אין לה הפסק. וקבלו קבלו חזרה לחילה. וככל שאין לה הפסק כן אין סוף לאושר הרוחני והאהבה בלימודה. לכן נאמר קימו וקבל, כאשר ה"ו" של הקימו הוא ה"ו" של הקבל, ומעתה ה"ו" יכולה לעבור חזרה לסוף וקבל ולהיות נכתבים כפי שהם נקראים: "קימו וקבלו", ובזה מתקיים את והב בסופה, אתהבו בסופה, וכך קימו וקבלו וקבלו חזרה לחילה.

ועוד י"ל שירמוז קבלו וקבל על הכלל והפרט. קבלו בקריא כנגד כלל וקבל בכתיב כנגד פרט. שאפשר לירא את

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

יתבטל לעולם. ולכן מסתיימת המגילה:
דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל
זרעו, לדורות עולם.

וגם חרבונה זכור לטוב.

ועוד יש לשאול, מה נשתנה
חרבונה שאינו לא בכלל הארורים ולא
בכלל הברוכים בפיוט של שושנת
יעקב. וגם מה הוא ה"וגם" שנאמר
אצל חרבונה. ויש לומר שחרבונה היה
בעצה אצל אחשורוש מתחילת הנס
ועד סופו. שבתחילה יעץ להרוג את
ושתי ולבסוף קטרג על המן שעשה
העץ ואמר "גם הנה העץ אשר עשה
המן למרדכי אשר דבר טוב על-
המלך" עד שאחשורוש אמר תלוהו
עליו. ולכאורה אינו מובן, שהרי אמר
ר"א אף חרבונה היה באותה עצה, כיון
שראה שלא נתקיימה עצתו **מיד ברה**.
ואם כן, כיצד אמר "גם הנה העץ"
וי"ל שמיד ברה חרבונה, ובמקומו
הופיע בדמותו אליהו הנביא ואמר "גם
הנה העץ" עד שהמלך אמר "תלוהו
עליו". מכל מקום, נאמר שהוא גם היה
בעצה לתלות את מרדכי על העץ, אלא
שברח. אם כן נמצא חרבונה **מגמגם**
ופוסח על שתי הסעיפים. זהו ה"וגם".
עד שהתגלה אליהו הנביא בדמותו

של עצמו, שיתלוהו בראשו. על כן
התקדמה ה"ו" אל עבר ראשו. ולעומת
זאת, אצל עם צאן קדושים, ה"ו"
עברה מתחילתה לסופה. מ"וקבל"
ל"קבלו". ונצרכו זה לזה ונרמזו זה
בזה. מתוך שממוכן נהיה מומכן כי היה
מוכן לפורענות, כן ישראל מתוך
ה"וקבל" ביראה, עברו להיות "קבלו"
מאהבה.

דברי שלום ואמת לקיים את ימי הפרים האלה (ט, לא')

מהו לקיים בשני יודין, לקיים שני
עניינים, ענין הא' כאשר קיים עליהם
מרדכי ואסתר, וענין הב' כאשר קיימו
על נפשם ועל זרעם ככתוב **פֶּאֶשֶׁר קִיַּם**
עֲלֵיהֶם מְרַדְּכִי הַיְהוּדִי וְאַסְתֵּר הַמְּלָכָה
וְכֹאֲשֶׁר קִיְמוּ עַל נַפְשָׁם וְעַל זְרַעֲם דְּבָרֵי
הַצְּמוּת וְזַעֲקָתָם: כן מאמר אסתר
לקיים לעתיד לבוא. לקיים בשני יודין,
אחד בעוה"ז ואחד לעתיד לבוא.
ולעומקם של דברים שהייתה עליהם
רוח הקודש של צירוף הווי"ה ואדנות,
שבזה נקרא שם השם, יו"ד בתחילתו
ויו"ד בסופו,

כזה: **י'א'ה'ד'ו'נ'ה'י'**

שבזה מרמז לדורות, אני ראשון ואני
אחרון וזה שנרמז בחז"ל שפורים לא

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

לכן נאמר אני, שהיו"ד שבסופו יורה על שם ה' כי לא יטש ה' עמו. וזה אשר פתח פתח לתפילת הרבים ואמר ה' וג"ם א'ני שמעתי וגו' ואזכר את בריתי.

הכי נמי, וגם הנה העץ. אלו מ"ט שערי טומאה שהיו ישראל שרויים בתוכם, ואשר על כן הביא עליהם את המן הרשע. והעץ יורה על שער ה"נון", שלא עסקו ב"עץ חיים היא למחזיקים בה", ולכן אמר הנה. וג"ם הנה"ה העץ. כאמרו, וג"ם הנה ה"נון". הנה"ה בגימטריה קטנה 7, [אם תכתוב ה'ה במילוי, כזה: ה'ה'ה'ה, וכן נו"ן בגימטריה קטנה 7. לומר לך שעברו כבר שבע פעמים שבע שהם מ"ט שערים, ובאה אות ה' לאחר ה'נ', שהיא שם ה' לומר ה'נ'ה'. שלולא ה' עזרם היו נשארם בגלות המר הזה. ואשר על כן אמר ויאמר המלך. ולא נאמר אחשורוש. ואמרו במדרש כל מקום שנאמר המלך הכוונה למלכו של עולם.

**וַיֹּאמֶר תְּרַבְּנָה אֶחָד מִן הַסְּרִיסִים
לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ גַּם הִנֵּה הָעֵץ אֲשֶׁר עָשָׂה
הֵמָּן לְמַרְדְּכָי אֲשֶׁר דָּבַר טוֹב עַל הַמֶּלֶךְ**

לומר "גם הנה העץ". ולכן על כך שגמגם ופסח על שני הסעיפים הוא אינו לא בכלל הארורים ולא בכלל הברוכים, ועל כך שזכה שיאמר בפי אליהו הנביא "גַּם הִנֵּה-הָעֵץ" נאמר עליו וגם חרבונה זכור לטוב כפי שאומרים על אליהו הנביא זכור לטוב, במהרה יבוא ויבשרנו בשורות טובות ישועות ונחמות, אכ"ר אמן ואמן.

ועוד יש לשאול, מדוע אמר אחשורוש תלוהו עליו רק לאחר ששמע את חרבונה אומר וגם הנה העץ וכו'. הרי העץ לא היה דבר חדש למלך. ובודאי ידע מה נעשה במלכותו. ובודאי ידע שהמן הכין אותו בעבור מרדכי. אם כן מדוע חכה עד עתה.

ולעומקו של מקרא יש לפתור כנאמר בגאולת מצרים. וגם אני שמעתי וכו'. ונתפרש שם מאי וגם, אלו מ"ט שערי טומאה שהיו ישראל שקועים בתוכם. שכן וג"ם בגימטריה מ"ט. ועוד שער טומאה אחד ולא היו נגאלים לעולם. לכן נאמר וגם אני שמעתי. לכאורה אני מיותר כי שמעתי כולל כבר את המילה אני. אלא אני מרמז על שער ה"נון" של טומאה. שכן א' מורה על אחד, לומר לך עוד שער אחד – נ'.

לעומקו של מקרא תצוה-זכור-מגילה

וכשם שהוציאנו ממ"ט שערי טומאה וגאלנו משער הנז"ן, כן יביאנו למ"ט שערי קדושה וטהרה, עד הגיענו לנ' שערי בינה, ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, ועל כל פשעים תכסה אהבה, ויתקיים בנו **הנה הנם**. הוא השם הק' מע"ב הממונה על הגאולה. **מנה**. וזה שפייט הפיטן בזמירות שבת **מהרו את המנה לעשות את דבר אסתר**.

לפשוטו של הפיוט אסתר היא בחינת השבת, והמנה הוא לקדשו במן, להכין את המנה הראויה לסעודה, ועל דרך מהרו את המן לעשות את דבר אסתר. אך לעומקו ייאמר, שבזכות השבת מבקשים מהקב"ה למהר את **המנה**, הוא המלאך הממונה על הגאולה, להחיש גאולתנו ופדות נפשנו שנאמר ישעיהו מא, פס' כז', { כז } ראשון לציון **הנה הנם** ולירושלם מבשר אָתָן:

עמד בבית המן גבה חמשים אמה ויאמר המלך תלהו עליו.

ועל כן אמר המלך, תלוהו עליו. כל גאולת ישראל תלויה עליו. על העץ. תלוהו עליו, את המן, ויהיו ישראל תלויים בלימוד התורה שהיא עץ חיים. ובכך הוציאם משער המ"ט אשר כמעט היה ל"נון".

ובשימת לב על דרך הרמז והסוד נראה כי בגאולת מצרים **גאלם משער הנון באות י'** שנאמר וגם אנ"י. וכאן גאלם באות ה' שנאמר גם הנ"ה. הרי י"ה משם ה'. אבל עדיין אין ה' שלם והכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק. ונס פורים הוא ההכנה לשם השלם לו"ה. ועם הא' להשלים את הכס לכסא, הרי יחד הו"א. ומובא בשערי אורה שהו"א היא מידת הרחמים העליונים, שם שם האהיה הק', שם הכתר העליון, שם החולם הנכסף לעת נאסף.

ויש עוד להעיר בזה, שנדרש וג"ם למ"ט אע"פ שבפסוק כתוב גם הנה העץ. אלא הו' של ויאמר חרבונה, מצטרף לגם הנ"ה.

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל:

leshem895@gmail.com

